

JAARVERSLAG

2019

Provincie
Antwerpen

INHOUD

Deel I: Beleid

1.1	Missie POM	1
1.2	Relevante doelstelling en actieplannen van de provincie Antwerpen	
1.3	Organisatiestructuur POM Antwerpen	2
1.3.1	Leden Directiecomité	
1.3.2	Leden Raad van Bestuur	
1.3.3	Dagelijks bestuur	3
1.3.4	Bedrijfsrevisoren en commissarissen	
1.4	Beleideffecten	

Deel II: Acties

I BEDRIJVENTERREINEN

1.1	Brecht Schoten Brasschaat Kloosterveld en omgeving	8
1.2	Duurzame acties op bedrijventerreinen	8
1.3	Essen Rijkmaker	9
1.4	Glastuinbouw	10
1.5	DOEN Duurzame Ontwikkeling Energie Neutraliteit - (Interreg Gensregio Vlaanderen-Nederland)	12
1.6	Hemiksem Heemsdaalstraat	13
1.7	Kalmthout Rijkmaker	14
1.8	Kanaalkant - herwaardering bedrijventerrein Albertkanaal Antwerpen, Schoten en Wijnegem	15
1.9	Kennisnetwerk BTM	16
1.10	Niel verkaveling Cornelis	17
1.11	Lier Duwijck 2	18
1.12	Lier Duwijckpark vzw	19
1.13	Oelegem Ter Straten	20
1.14	Rumst Catenberg & Stuyvenberg: rotonde en ecobuffer Terhagen	21
1.15	Rumst Ontginningsgebied	21
1.16	Sint-Katelijne Waver Veiling Zuid	23
1.17	Parkmanagement Agropark Sint Katelijne Waver VZW	24
1.18	Smart Energy Link – SEL (Interreg Gensregio Vlaanderen-Nederland)	24
1.19	SO WHAT – Horizon 2020 programma	25
1.20	Waterstofregio 2.0 (Interreg-project)	26
1.21	Willebroek Noord	27
1.22	Willebroek Zuid en Centraal	28
1.23	Wilrijk Terbekehof	30
1.24	Zandhoven Vaartstraat	31

II	BEDRIJFSINFRASTRUCTUUR	33
2.1	Wetenschapspark Universiteit Antwerpen	
2.1.1	Terrein en gebouwen	33
2.1.2	Incubator Darwin	34
2.1.3	Hybride bedrijfshal Hyppocrates	34
2.1.4	Kantoorgebouw Einstein	34
2.1.5	Log!Ville	35
2.1.6	Hybride bedrijfshal Hyppocrates	35
2.2	Ecosystemen	35

III BEDRIJFSVERSTERKENDE PROJECTEN

3.1	Investeringspromotie	37
3.1.1	I ² PCC: Interprovinciaal Internationaliseringsproject China Cleantech	37
3.1.2	Facilitatie samenwerkingen hoger onderwijs	38
3.1.3	Missies en bezoeken	38
3.1.4	Inkomende delegaties	39
3.2	Speerpuntsectoren en arbeidsmarkt	39
3.2.1	Speerpuntsector creatieve economie: Designplatform ANTWERP. POWERED BY CREATIVES	39
3.2.2	Speerpuntsector chemie: We Are Chemistry	40
3.2.3	Zowerkthet.be, voor job, diploma en cv	40

DEEL 1 BELEID

1. 1. Missie POM

Volgens haar oprichtingsdecreet heeft POM Antwerpen als missie het verbeteren van de ruimtelijke infrastructuur voor de vestiging van het bedrijfsleven door duurzame bedrijventerreinontwikkeling en bedrijvententra.

Verder leidt POM projecten ter versterking van het bedrijfsleven en gebruikt daarbij een aantal speerpuntsectoren als leidraad: de logistiek, de bouwsector, de chemie en life sciences, de creatieve industrie en de agro industrie.

POM doet ook aan investeringspromotie: promotie van de eigen projectontwikkeling, maar ook regio-promotie naar China. POM Antwerpen heeft hiertoe een kantoor en een medewerker in Chongqing.

1. 2. Relevante doelstelling en actieplannen van de provincie Antwerpen

POM Antwerpen vormt het instrument waarmee de provincie Antwerpen haar sociaaleconomisch beleid uitvoert. Zij draagt bij tot de bevordering van de sociaaleconomische ontwikkeling van de provincie Antwerpen, met name door de ondersteuning en uitvoering van de sociaaleconomische projecten. Zij onderbouwt bovendien de provinciale sociaaleconomische strategie via ontwikkeling, uitvoering en begeleiding van projecten.

Om de missie, zoals beschreven in POM-decreet van 7 mei 2004, te realiseren zal POM Antwerpen bijdragen tot het voeren van een duurzaam economisch beleid in de provincie Antwerpen en dit door middel van de volgende strategische uitvoeringstaken:

- projecten gericht op de versterking van de infrastructuur tot vestiging van de bedrijven, waarbij de realisatie van eigen bedrijventzones voorop staat;
- projecten gericht op een efficiënte aanwending van de bedrijfsinfrastructuur, waarbij het duurzaam gebruik van bedrijventzones wordt gestimuleerd;
- actieve bijdrage in het beheer van bestaande en geplande bedrijventzones door middel van het invoeren en uitvoeren van bedrijventerreinbeheer;
- projecten gericht op het CO₂-neutrale energieverbruik van de bedrijven op de bedrijventerreinen in de provincie Antwerpen;
- actieve deelname aan de realisatie, het beheer en de exploitatie van de Antwerpse bedrijvententra, incubatie- en innovatiecentra, wetenschapsparken, multifunctionele gebouwen en doorgangsgebouwen;
- projecten gericht op een bedrijfsversterkend karakter volgend uit samenwerking waarbij o.m. kwaliteitsoptimalisering, innovatieondersteuning, internationalisering en duurzaamheid belangrijke indicatoren zijn;
- ondersteuning van de provincie Antwerpen bij de realisatie van een duurzaam sociaaleconomisch beleid;
- uitvoering projecten ter ondersteuning van het speerpuntsectoren- en innovatiebeleid van het provinciebestuur. Hierbij wordt bijzondere aandacht besteed aan zorginnovatie en zorg economie, creatieve industrie en detailhandelbeleid
- uitvoering van of ondersteuning bij flankerende arbeidsmarktprojecten
- instaan voor het beheer en uitbating van het Milieutechnologiehuis in Mol en het parkeergebouw te Geel
- uitvoering projecten ter ondersteuning van het detailhandelbeleid (inclusief baanwinkelbeleid) en het lokaal economisch beleid van PROVANT

- Adviseren van DEIS en actief participeren aan overleg bij de opmaak van de Nota Ruimte voor de deelgebieden bedrijvigheid, detailhandel en energie.
- het voeren van een actief, resultaatgericht beleid om buitenlandse investeerders op te sporen, te ondersteunen en te helpen hun investeringen in de provincie te verankeren.

1. 3. Organisatiestructuur POM Antwerpen

POM, juridisch en werking

- Opgericht per decreet in 2004 en gestart in 2006
- Publiekrechtelijke instelling met eigen rechtspersoon
- Rechtsopvolger van de GOM, Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij
- Elke Vlaamse provincie heeft een POM

Verhouding POM met provincie en met Vlaanderen

- Uitvoerder sociaal-economisch beleid van de Provincie Antwerpen
- POM heeft een beheersovereenkomst met de Provincie Antwerpen

1.3.1 Leden Directiecomité

Het directiecomité staat in voor de dagelijkse leiding van POM Antwerpen en bestaat uit de voltallige deputatie. De gouverneur, de provinciegriffier, algemeen directeur POM en departementshoofd DESE zijn waarnemende leden.

Samenstelling van het directiecomité:

Cathy Berx, waarnemer
Jan Blancke, waarnemer
Luc Broos, secretaris
Ludwig Caluwé, voorzitter
Jan De Haes
Kathleen Helsen
Luk Lemmens, eerste ondervoorzitter
Danny Toelen, waarnemer
Maarten Puls, waarnemer

1.3.2 Leden Raad van Bestuur

Artikel 10 van de statuten bepaalt dat de raad een voorzitter en (een) ondervoorzitter(s) kiest onder de gedeputeerden.

Artikel 11 van de statuten bepaalt dat de raad van bestuur bestaat uit 15 stemgerechtigde leden, aangeduid door de provincieraad, waarvan :

- 11 leden namens de provincie : als vertegenwoordigers van de provincie komen enkel de leden van de deputatie en de provincieraad in aanmerking.
- 2 leden namens de werknemersorganisaties, voorgedragen door de raad van bestuur van de vzw Erkend Regionaal Samenwerkingsverband Provincie Antwerpen.
- 2 leden namens de werkgeversorganisaties, voorgedragen door de raad van bestuur van de vzw Erkend Regionaal Samenwerkingsverband Provincie Antwerpen.

De aanduiding van de vertegenwoordigers van de werkgevers- en werknemersafvaardiging voor de Raad van Bestuur POM provincie Antwerpen vanuit het ERSV provincie Antwerpen VZW is voorzien op diens Raad van Bestuur en de Algemene Vergadering op 1 juli 2019.

De mandaten worden als volgt verdeeld : 5 N-VA, 2 CD&V, 2 Groen, 2 Vl. Belang.

Samenstelling van de raad van bestuur:

Jan Blancke (Directeur Bedrijventerreinen POM)
Gerda Broeckx (gemeente Laakdal)
Luc Broos (Algemeen Directeur POM), secretaris
Dirk Bulteel (VOKA)
Ludwig Caluwé (CD&V), voorzitter
Mireille Colson (N-VA)
Stefan De Winter (VB)
Patrick Feyaerts (gemeente Heist-op-den-Berg)
Seppe Gys (N-VA)
Ilse Jacques (N-VA)
Matti Lammers (Boerenbond)
Luk Lemmens (N-VA), ondervoorzitter
Maarten Puls (Departementshoofd)
Claude Marinower (Stad Antwerpen)
Wim Penninckx (ACV)
Dirk Schoeters (ABVV)
Louis Schoofs (Groen)
Bruno Valckeniers (VB)
Diederik Vandendriessche (Groen)
Frank Van den Bogaert (ACLB)
Benjamin Van Laethem (UNIZO)
Isabelle Vrancken (N-VA)
Wendy Weckhuysen (CD&V)

1.3.3 Dagelijks bestuur

Luc Broos, Algemeen Directeur
Jan Blancke, Directeur Bedrijventerreinen
Chris Claessens, Diensthoofd Administratie, HR & ICT

1.3.4 Bedrijfsrevisoren en commissarissen

Grant Thornton Bedrijfsrevisoren CVBA, Potvlietlaan 6, 2600 Antwerpen, BE 0439 814 826
Luc Deltour (commissaris)

1.4. Beleidseffecten

POM Antwerpen engageert zich om acties op te zetten om provinciale doelstellingen en actieplannen te realiseren. De doelstellingen en actieplannen zijn:

1. projecten gericht op de versterking van de infrastructuur tot vestiging van de bedrijven, waarbij de realisatie van eigen bedrijvenszones voorop staat;

2. projecten gericht op een efficiënte aanwending van de bedrijfsinfrastructuur, waarbij het duurzaam gebruik van bedrijventzones wordt gestimuleerd;
3. het invoeren en uitvoeren van bedrijventerreinbeheer;
4. projecten gericht het stimuleren van samenwerking van de bedrijven in onze provincie;
5. realisatie, het beheer en de exploitatie van de Antwerpse bedrijventcentra, incubatie- en innovatiecentra, wetenschapsparken, multifunctionele gebouwen en doorgangsgebouwen;
6. uitvoering projecten ter ondersteuning van het speerpuntsectorenbeleid van de Provincie Antwerpen;
7. het voeren van een actief, resultaatgericht beleid om buitenlandse investeerders op te sporen, te ondersteunen en te helpen hun investeringen in de provincie te verankeren.

In 2019 gerealiseerd binnen doelstelling 1:

- **Hemiksem, Heemsdaalstraat:** POM lanceerde eind 2019 het bestek voor de aanstelling van het studiebureau dat zal instaan voor de opmaak van het concrete ontwerp- en uitvoeringsdossier voor de heraanleg van de Heemsdaalstraat . Het studiebureau zal ook de taak krijgen een plan te maken voor de herinrichting van het kruispunt Heemsdaalstraat- Antwerpsesteenweg.

- **Niel, verkaveling Cornelis:** uitvoering van de wegenis- en rioleringswerken. In 2017 startten de werken. Op 28 mei 2018 werden de werken voorlopig opgeleverd. Het subsidiesaldo voor de basiswerken en de waterleiding en het totale subsidiebedrag voor de openbare verlichting werden in 2019 uitbetaald.

- **Wilrijk, Terbekehof: heropwaardering bedrijventerrein.** Als tweede fase werd gestart met de realisatie van de heraanleg van de Terbekehofdreef, de Dynamicalaan en een deel van de Moerelei (tussen de Fotografielaan en de Terbekehofdreef). Dit houdt een vernieuwing van de bovenbouw (met inbegrip van parkeerplaatsen, voetpaden, fietspaden en groen), de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel met collectieve waterbuffering en de aanleg van een warmtenet in. De partners in dit project zijn POM Antwerpen, District Wilrijk, Stad Antwerpen, rio-link en ISVAG. De werken startten in het voorjaar van 2019 en nemen ruim twee jaar en half jaar in beslag.

In 2019 gerealiseerd binnen doelstelling 2:

- **Subsidie voor Duurzame Acties op Bedrijventerreinen:** ondersteuning wordt geboden aan samenwerkingsverbanden tussen bedrijven die concrete initiatieven nemen in het kader van 'duurzame bedrijventerreinen'. In totaal werd €100.000,00 subsidie toegekend aan 7 projectvoorstellen voor een éénjarige uitvoering tot einde november 2019. Het Directiecomité van 24 januari 2019 heeft beslist bijkomend het saldo van € 60.000,00 uit de voorgaande subsidieperiode 2016-2018 nog over deze projecten te verdelen voor het werkingsjaar 2019.

In 2019 gerealiseerd binnen doelstelling 3:

- **VZW Duwijckpark, Lier**

In 2019 werd een nieuwe samenstelling van het bestuursorgaan verkozen ; dhr. Leo Mertens (Mivas) is voor de volgende 4 jaar tot voorzitter benoemd. Er werd verder gewerkt aan het dossier van de camerabewaking met de stad Lier. Er is beslist om 4 camera's aan te kopen met de VZW. Het onderhoud van de camera's wordt verzorgd door de stad Lier en de beelden worden beheerd door de politie.

- Parkmanagement Agropark Sint Katelijne Waver VZW

In 2019 werden de eerste stappen gezet om een parkmanagement vereniging op te zetten op het bedrijventerrein Veiling Zuid.

- Wetenschapspark Universiteit Antwerpen, Niel

In uitvoering van het GRUP werd er door HVH architecten en Forest een masterplan opgemaakt voor het Wetenschapspark. Hierin staan een aantal belangrijke principes die bij de verdere ontwikkeling moeten worden nagestreefd op het vlak van open ruimte structuur, doorsteken water en wegenstructuur. Voor de omzetting van het masterplan in een inrichtingsplan werd einde 2019 D + A aangesteld. Zij zullen concrete inrichtings- en uitvoeringsplannen opmaken.

In 2019 gerealiseerd binnen doelstelling 4:

Gezien de aanwezige expertise en ervaring en hun vele contacten met de provinciale stakeholders heeft VLAIO de POMs gemandateerd om een Kennisnetwerk BTM op te richten, uit te bouwen en te managen in de periode 2017 - 2019. Vanuit POM Antwerpen werden in 2019 onder andere volgende acties ondernomen:

- organisatie van een provinciaal netwerkevent in Salons van Edel rond duurzame mobiliteit op bedrijventerreinen, waarop een veertigtal vertegenwoordigers van bedrijventerreinverenigingen en lokale besturen aanwezig waren;
- publicatie van diverse nieuwsartikels en best practices op de website en in de BTM-nieuwsbrieven;
- eerstelijnsadvies aan verschillende bedrijventerreinverenigingen en lokale overheden. Er werden 17 vragen gesteld aan – en beantwoord door de SPOC van de provincie Antwerpen, in hoofdzaak rond BTM-gerelateerde projecten, oprichting, financiering en werking van een bedrijventerreinvereniging, en beeldvorming, biodiversiteit en inrichting.

In samenspraak met de andere POMs werden thematische overlegmomenten georganiseerd met de Vlaamse Milieumaatschappij, OVAM en WaterstofNet.

In 2019 gerealiseerd binnen doelstelling 5:

- Exploitatie Incubator Darwin

In 2019 ronde incubator Darwin met succes het vierde werkingsjaar af. Jonge, innovatieve bedrijven werken in Niel hard aan hun toekomst. Vandaag huisvest Darwin een 20tal bedrijven, goed voor een bezetting van 97%.

- Bouw Multifunctionele bedrijfshal Hyppocrates

De realisatie van deze multifunctionele bedrijfshal moet een oplossing bieden aan bedrijven die box-in-box laboruimte wensen te installeren, bedrijven die nood hebben aan meer rudimentaire werkateliers of opslagruimten. Hyppocrates werd gebouwd in 2019, volledige oplevering volgt in maart 2020.

- Bouw Log!Ville

Het logistiek demonstratiecentrum creëert een inspirerende omgeving voor alle Vlaamse ondernemingen uit de logistieke sector om innovatieve technologieën en concepten, live en virtueel, te demonstreren en te beleven. Het directiecomité gunde op 22/11/2018 de opdracht voor de bouw van het centrum aan Cordeel nv uit Temse. Zicht op Zee treedt op als architectenbureau. Start van de

bouw was augustus 2019, oplevering voorzien in mei 2020, opening van het gebouw staat gepland eind 2020.

- Bouw kantoorgebouw Einstein

In het kader van een mededingingsprocedure met onderhandeling is eind 2019 na de selectiefase aan 4 aannemerscombinaties gevraagd om een offerte in te dienen voor het gebouw Einstein. Hun offerte moet opvatten: een voorstel van multifunctioneel gebouw met vier bouwlagen met een totale bruto vloeroppervlakte van ongeveer 6.500 m². Het gebouw is opgedeeld in een koop- en huurdeel. Gunning is voorzien begin mei 2020, start werken najaar 2020.

In 2019 gerealiseerd binnen doelstelling 6:

- I²PCC: Interprovinciaal Internationaliseringsproject China Cleantech

I²PCC is een interprovinciaal project dat de Vlaamse cleantech bedrijven laat kennismaken met het potentieel en belang van de Chinese markt, om zo samenwerkingen en projecten te stimuleren. In 2019 vonden in het kader van I²PCC onder andere een kick-off event, een verkennende roadshow in China, een sectorale workshop voor Vlaamse cleantech actoren en een bedrijfsmissie naar China plaats. Daarnaast ontving POM Antwerpen enkele bedrijfsdelegaties uit de afvalverwerkende en waterzuiveringssector uit Chongqing en de naburige provincie Sichuan.

In het verlengde van I²PCC ondertekenden POM Antwerpen en Chongqing Ecology and Environment Bureau op 21 November in China een Memorandum of Understanding. Hiermee engageren beide overheden zich om samenwerking en uitwisselingen op vlak van cleantech tussen Antwerpen en Chongqing te stimuleren. Voor bedrijven en kennisinstellingen in de provincie Antwerpen biedt dit een kader waarop teruggevallen kan worden en dat hen opportuniteiten aanreikt.

- Speerpuntsector creatieve economie: Designplatform ANTWERP. POWERED BY CREATIVES

Activiteiten in 2019 omvatten oa.:

- Buzzkruit: een traject dat afstudeerders verbindt met het professionele werkveld
- Award Winning Designers: een overzicht van Antwerpse ontwerpers en hun opdrachtgevers die in het afgelopen jaar in de prijzen vielen met hun ontwerpen, gekoppeld aan een event
- Netwerking: kleine en grootschalige netwerkevents voor de creatieve sector met een inhoudelijke insteek
- Sprekersacademie: een opleidingsmodule die (creatieve) ondernemers begeleidt om hun presentatieskills naar internationaal niveau te tillen en hen voorbereidt op deelname aan gerenommeerde conferenties en beurzen
- Cross-sectoriële kennismaking: Introductie van de meerwaarde van design in andere sectoren
- Co-creatietrajecten: kmo's worden gematcht met een creatieve expert om gedurende een 3-tal maanden te werken op een concrete innovatie-uitdaging waar de kmo mee te kampen heeft
- Levenslang leren: inhoudelijke lezingen in samenwerking met de onderwijspartners binnen APBC

Naast de eigen werking, ondersteunden POM en APBC ook enkele andere initiatieven die de waarde van creativiteit centraal stellen en Antwerpen als creatieve en innovatieve regio op de kaart zetten. Zo

werden de schouders mee gezet onder o.a. de tweedaagse conferentie Integrated, het driedaags creatief festival 'Us by Night', een initiatief van Antwerpse creatieve ondernemers met internationale ambitie. In 2019 was ANTWERP. POWERED BY CREATIVES. international vertegenwoordigd op het Creativity World Forum in Breda en Eindhoven, Nederland en de Creative Economy Days in Lviv, Oekraïne.

- We Are Chemistry: jobevent speerpuntsector chemie

24 bedrijven participeerden in 2019 aan de 8ste editie van het event "Meet the pro's, find the job". 410 werkzoekenden en studenten bezochten het event op 20 maart in het Event Center van Kinopolis te Antwerpen.

In 2019 gerealiseerd binnen doelstelling 7:

- Missies en bezoeken

Van 23 februari tot 5 maart werd in kader van I²PCC een werkbezoek verricht aan China. De bezochte regio's waren: Guangzhou, Beijing, Hebei, Chongqing en Chengdu.

Van 15 tot 23 november werd een bedrijvenmissie georganiseerd, met focus op het initiëren van concrete contacten tussen bedrijven en kennisinstelling actief in de cleantech sector. De missie ging van start in Beijing, waar aangesloten werd op de Belgische Economische Missie olv HKH Prinses Astrid.

- Inkomende delegaties

Overheidsdelegaties:

- Bezoeken met Chinese medewerker Zeng Su ikv landbouwprojecten overheid Chongqing, I²PCC en onderwijsamenwerkingen – 13-20/02/2019
- Chongqing Environmental Protection Bureau – 5-6/06/2019
- Chongqing People's Congress

Bedrijvendelegaties:

- Chinees techbedrijf, in samenwerking met Flanders Investment & Trade – 23/01/2019
- Chinees afvalverwerkingsbedrijf uit Chongqing, ter opvolging van kennismaking tijdens werkbezoek aan China in februari – 9-10/05/2019
- Chinese delegatie uit Siping, in samenwerking met Belgisch-Chinese Kamer van Koophandel – 27/08/2019
- Sichuan Water Treatment Association, in samenwerking met provincie Vlaams-Brabant – 19-20/09/2019 en 24/09/2019

DEEL II ACTIES

2.1 BEDRIJVENTERREINEN

1. Brecht Schoten Brasschaat Kloosterveld en omgeving

Projectmanager	Peter Carpentier
----------------	------------------

Bedrijventerreinen Kloosterveld en de Zwaan en omgeving

Op basis van een intern vooronderzoek en in het kader van de opmaak van een ruimtelijke visie en juridische verankering voor de herstructurering van de bedrijventerreinen Kloosterveld en de Zwaan, werd door de dienst Ruimtelijke Planning (DRP) van de provincie Antwerpen een bestek voor ondersteuning door een extern bureau opgemaakt in samenspraak met POM Antwerpen.

In dit bestek zijn 4 posten opgenomen:

- Post 1: Voorbereidende fase: onderzoek + opstellen van een proces- en een startnota en scopingsnota
- Post 2: Opmaak van een PRUP met geïntegreerde effectenboordeling
- Post 3: Uitwerking van een uitgiftebeleid
- Post 4: Samenwerking en communicatie (prijs/uur)

Het directiecomité ging principieel akkoord financieel bij te willen dragen in opstart en uitvoering van het planningsinitiatief voor Kloosterveld en omgeving, meer bepaald de uitwerking van een uitgiftebeleid (post 3) en de helft van de kostprijs van benodigde overleggen en participatiemomenten (post 4). Deze verdeling werd vertaald in een overeenkomst tussen de provincie Antwerpen en POM Antwerpen, waarin ook de facturatie- en betalingsmodaliteiten geregeld worden.

2. Duurzame acties op bedrijventerreinen

Projectmanager	Hilde Kegels
----------------	--------------

POM Antwerpen stelt zich als doel om de kwaliteit en duurzaamheid van bedrijventerreinen te

stimuleren en te verhogen. Daarom lanceerde de POM Antwerpen in het najaar van 2008 voor de eerste maal het project 'Stimuleren van duurzame acties op bedrijventerreinen' waarbij financiële ondersteuning wordt geboden aan samenwerkingsverbanden tussen bedrijven die concrete initiatieven nemen in het kader van 'duurzame bedrijventerreinen'.

In het kader van de laatste oproep einde 2018 werden 7 subsidieaanvragen ingediend en goedgekeurd.

In totaal werd €100.000,00 subsidie toegekend aan deze projectvoorstellen voor een éénjarige uitvoering tot einde november 2019.

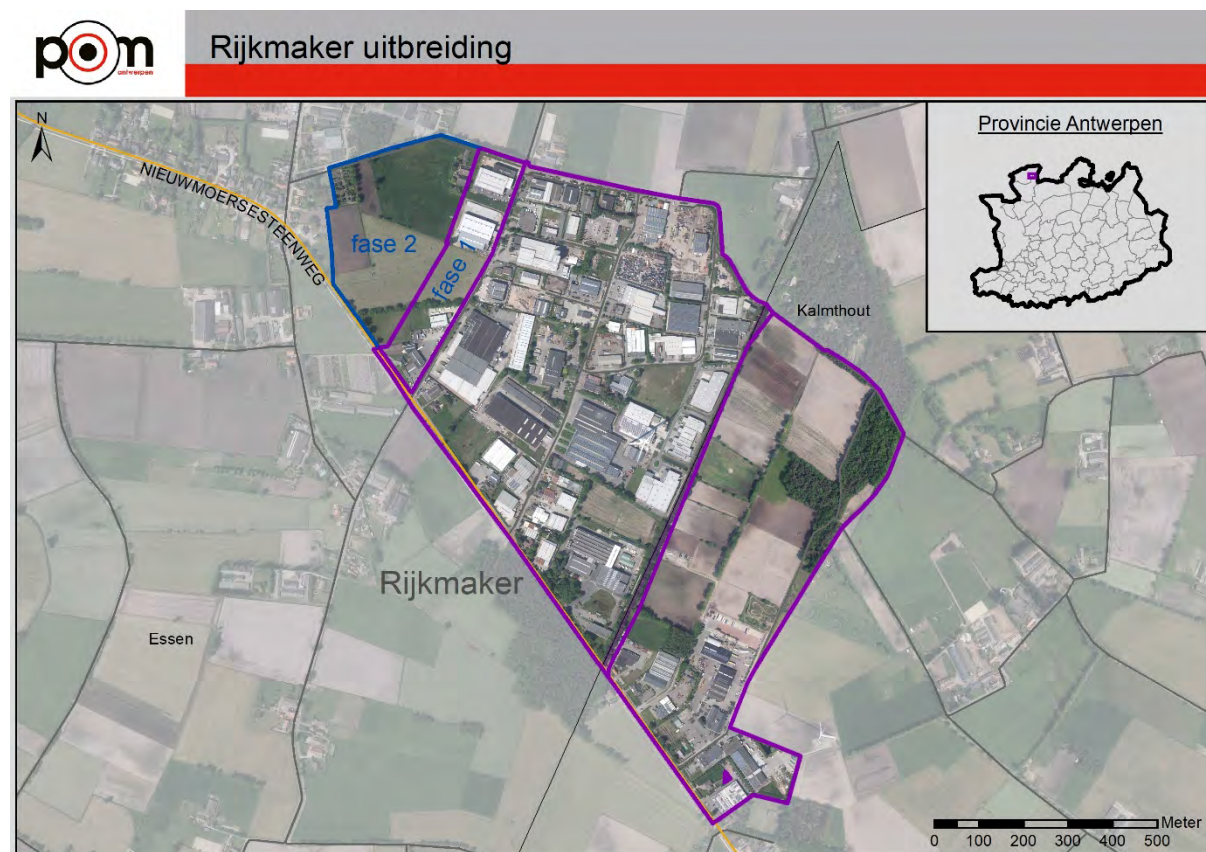
Het Directiecomité van 24 januari 2019 heeft beslist bijkomend het saldo van € 60.000,00 uit de voorgaande subsidieperiode 2016-2018 nog over deze projecten te verdelen voor het werkingsjaar 2019 :

1	Orakel De Bempdekens – Retie	€ 30.000,00
2	Group Suerickx nv - Wolfstee/Klein Gent – Herentals, Herenthout en Grobbendonk	€ 30.000,00
3	Henphil Bentel – Turnhout en Oud-Turnhout	€ 5.500,00
4	Logistic Center Hazeldonk Meer - Transportzone Meer- Hoogstraten	€ 30.000,00
5	BeWoRa vzw - Wommelgem en Ranst	€ 17.483,00
6	Bedrijvenvereniging Wijnegem - bedrijventerreinen Wijnegem	€ 16.500,00
7	Bedrijven Mechelen-Zuid vzw – Mechelen-Zuid en Ragheno	€ 29.840,00

Voorlopig worden binnen dit programma geen nieuwe oproepen meer gepland.

3. Essen Rijkmaker

Projectmanager	Els Kenis
----------------	-----------

De gemeente Essen heeft een RUP Uitbreiding industrieterrein Rijkmaker fase 1 opgemaakt met het oog op het ontwikkelen van een uitbreidingszone voor het lokaal bedrijventerrein Rijkmaker.

De gemeente Essen vroeg POM een projectvoorstel uit te werken voor de projectontwikkeling. De POM tekende in 2014 resp. 2016 een samenwerkingsovereenkomst met de families Loos en Deckers, de twee grootste eigenaarsgroepen. Later volgden ondertekeningen met de families Van den Bergh-Van Aert (23/8/2018) en met Lindenspolder NV (18/3/2019). De overeenkomst gaat over de projectontwikkeling voor de uitbreiding van Rijkmaker – fase 1 en fase 2. Enkel met 1 eigenaar nl. Peter Donkers moeten we nog tot een overeenkomst komen.

POM Antwerpen heeft de kosten voor het wegenisontwerp geprefinancierd. De families Loos en Deckers hebben deze kosten proportioneel terugbetaald bij de verkoop van de bedrijfspercelen. Het gemeentebestuur heeft een definitieve goedkeuring gegeven aan het tracé voor de insteekwegen fase 1 (met voorbehoud stedenbouwkundige vergunning). Voor fase 2 heeft zij het tracé principieel vastgesteld. Fase 1 is volledig ontwikkeld.

De gemeente startte in 2017 de procedure van het “Ruimtelijk uitvoeringsplan – uitbreiding lokaal bedrijventerrein Rijkmaker fase 2”. POM maakte een eenzijdige verbintenis op waarbij zij zich engageert om de kosten verbonden aan het RUP mee te verrekenen op het moment dat de projectontwikkeling fase 2 wordt gerealiseerd en de gemeente de kosten voor het geïntegreerde RUP en de (noodzakelijke) effectbeoordelingen terug te betalen.

De planning is om in het voorjaar van 2020 te starten met de publieke raadpleging van de startnota. Eén jaar later zou het RUP definitief moeten zijn goedgekeurd. Daarna kan POM starten met de aanleg van de infrastructuur en de ontwikkeling van fase 2.

4. Glastuinbouw

Projectmanager	Stan Verdonck
----------------	---------------

POM Antwerpen wenst de economische sector glastuinbouw te ondersteunen en heeft hiervoor de volgende strategie ontwikkeld:

1. Ruimte voor ondernemen
2. Vestigingskansen in bestaande serres
3. Schaalvoordelen door samenwerking

Sinds 2016 werd een samenwerking opgezet tussen DLP en POM om uitvoering te geven aan het glastuinbouwbeleid. POM werkt daarbij zoveel mogelijk vraag-gestuurd en gaat daarvoor samenwerkingsverbanden aan met andere overheden, kenniscentra, private eigenaars, pachters en bedrijven. Met personeelsinzet en met een rollend fonds worden ontwikkelingsprojecten opgezet om projecten te realiseren met een maatschappelijke meerwaarde.

POM zoekt daarbij weldoordacht naar ruimte voor glastuinbouwbedrijven en zet projecten op om bestaande serres in agrarisch gebruik te houden via reconversie en/of schaalvergroting. Tegelijk wordt er ingezet op schaalvoordelen door samenwerking te stimuleren tussen bedrijven. De afgelopen jaren

werd er ingezet op klimaatadaptatie via het project Water+Land+Schap (Landinrichting) en op klimaatmitigatie via het project DOEN – Duurzame Ontwikkeling van EnergieNeutraliteit (Interreg).

In de loop van 2019 hebben we vanuit POM Antwerpen een 5-tal bedrijven begeleidt bij hun zoektocht naar ruimte om te ondernemen. Deze trajectbegeleiding verloopt steeds in nauwe samenwerking met de provinciale diensten en gemeentebesturen en is er op gericht om de ruimtelijke kwaliteit van private initiatieven in de voorbereidende fase te verhogen. Er wordt daarbij gestreefd naar een win-win voor de glastuinbouw (verhogen slaagkans project) en voor de maatschappelijke meerwaarden (landschappelijk, ecologisch, mobiliteit, water, energie, goed nabuurschap, ...).

Vanuit POM Antwerpen ging er ook veel aandacht naar beleidsondersteuning: zo werd onder meer in samenwerking met de provinciale dienst Landbouw- en Plattelandsbeleid een ruimtelijk onderzoek uitgevoerd naar ontwikkelingskansen voor glastuinbouw voor de gemeente Kontich. Er was ook regelmatig overleg en advies aangaande vragen van gemeentebesturen en/of ondernemers en er was regelmatig overleg met de provinciale diensten Milieu & Natuur, Ruimtelijke Planning, ... om de samenwerking verder op te zoeken.

In de loop van 2019 kwamen een aantal investeringsprojecten in een stroomversnelling: er werden ca. 20ha strategisch gelegen gronden aangekocht. We hebben deze gronden aangekocht van andere overheden om deze de komende jaren in overheidshanden te houden en deze op termijn, in afstemming en in samenwerking met gebruikers en andere eigenaars, in te schakelen om strategische plekken voor glastuinbouw te vrijwaren of te activeren. We gingen in functie daarvan ook de samenwerking aan met pachters om meer zekerheid te creëren voor iedereen als we de gronden op de korte of de langere termijn zouden gaan verkopen.

Er werd ook verder ingezet op de uitbouw van samenwerkingsverbanden in functie van energie-uitwisseling. Via het Interreg-project DOEN en het project “Serre als Energiebron” werden haalbaarheidsonderzoeken uitgevoerd. Deze tonen aan dat er kansen liggen op vlak van energiekoppelingen, maar dat de timing en omstandigheden minstens even belangrijk zijn. De komende jaren zullen we nog meer gaan inzetten op kennisopbouw en het scheppen van de juiste omstandigheden om naar de toekomst toe koppelingen te realiseren tussen glastuinbouw en de omgeving en zo verder de omslag te kunnen maken naar duurzame energiesystemen.

Via het landinrichtingsproject Water+Land+Schap zijn we in 2019 ook voluit aan de slag gegaan om wateruitdagingen aan te pakken in de Mechelse Groenteregio. In nauwe samenwerking met de partners en gemeenten hebben we knelpunten en kansen geïnventariseerd en zijn we op zoek gegaan naar concrete projectideeën. Dit alles werd gebundeld in WaterKansenKaarten. Deze zullen in de loop van 2020 opgeleverd worden aan de 6 deelnemende gemeenten en vormen de basis voor de verdere uitrol van het landinrichtingsproject de komende jaren.

Er werden in functie van het landinrichtingsproject twee gebiedsstudies opgestart (slimme buffers en slimme drainages) om meer gebiedskennis op te doen en innovatieve technieken gericht uit te kunnen testen om de regio en de land- en tuinbouwbedrijven klimaatrobuuster te maken. Daarnaast werden een 4-tal demonstratiemaatregelen opgestart in nauwe samenwerking met landbouwers die inzetten op landbouw, water en landschap.

5. DOEN Duurzame Ontwikkeling Energie Neutraliteit - (Interreg Grensregio Vlaanderen-Nederland)

Projectmanager	Isabelle Verdonck Stan Verdonck
----------------	------------------------------------

POM Antwerpen wil met dit project de economische slagkracht van de provincie Antwerpen versterken door de energie- en CO2-stromen tussen de verschillende bedrijven, bedrijventerreinen en glastuinbouw te optimaliseren. Op die manier kan de provincie Antwerpen zijn positie in Europa verder versterken en de transitie naar nieuwe energiesystemen realiseren. De provincie is vanuit de bevoegdheid ruimtelijke planning of provinciale ontwikkeling op het terrein betrokken.

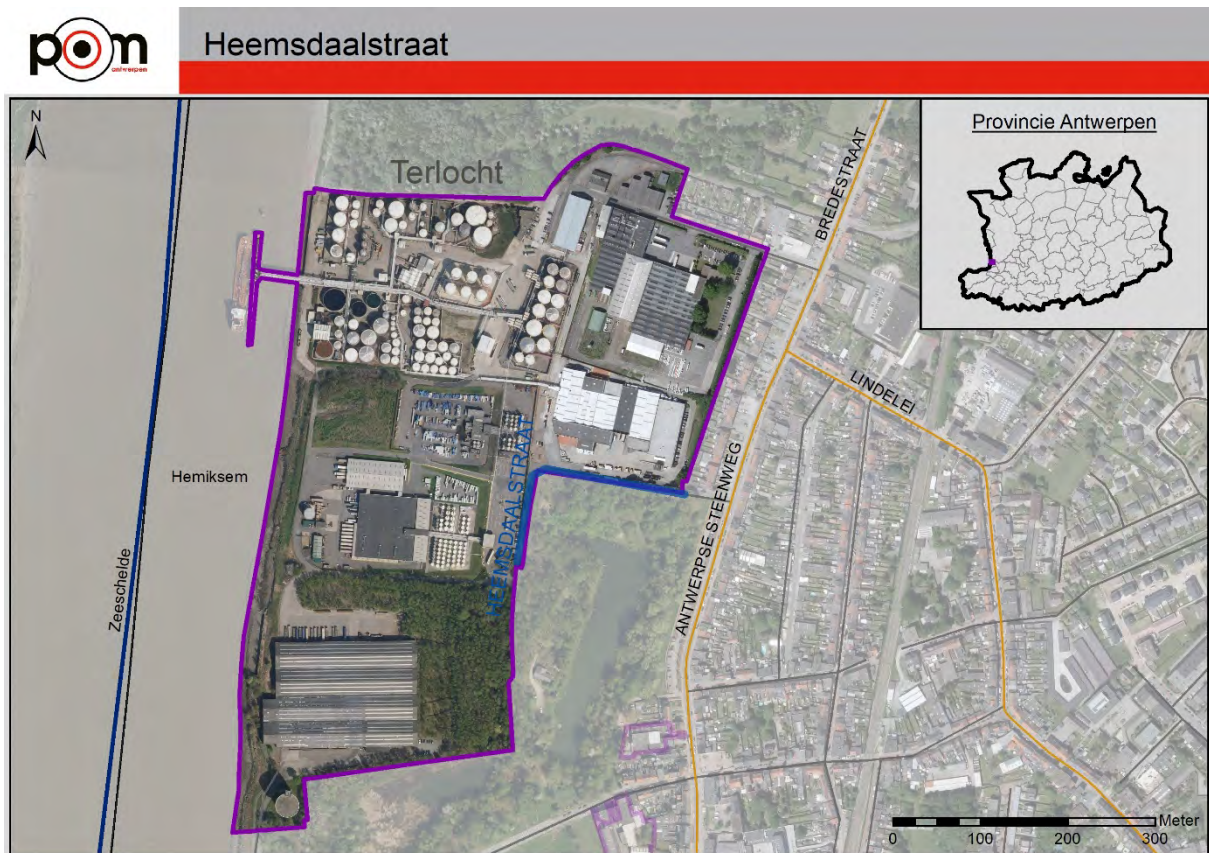
Het Interregproject “DOEN” (Duurzame Ontwikkeling Energie Neutraliteit) beoogt de uitwisseling van kennis, ervaring en voorbeelden door o.a. naar Nederlands model een reststromenmakelaar in te schakelen als inspiratie en mentor over hoe we het kunnen aanpakken in Vlaanderen. Het project wil een grensoverschrijdend netwerk opzetten van energiemakelaars/coaches waarbij de koppeling tussen energiescans en gebiedsgericht beleid wordt uitgetest in functie van de valorisatie van reststromen en concrete realisaties.

We zetten in dit project in op volgende cases:

1. Warmtenetwerk Puurs/Willebroek: we onderzochten de uitkoppelingsmogelijkheden van restwarmte van één bedrijf dat in zijn directe omgeving bedrijven en woningen van restwarmte kan voorzien. Hiervoor werd door VITO een warmtescreening van het bedrijf gemaakt en werden een aantal mogelijke scenario's bereken voor warmtenetten naar zowel publieke als privé partijen.
2. Gebiedsscans glastuinbouw: we onderzochten de uitkoppeling van WKK-warmte vanuit glastuinbouwbedrijven naar hun directe omgeving (KMO-zone, Zorginstelling, ...). Hiervoor werden door Kenniscentrum Energie van Thomas More haalbaarheidsstudies uitgevoerd, de resultaten van deze studies worden meegenomen om naar de toekomst toe meer gericht op zoek te gaan naar kansen tot energie-uitwisseling.

6. Hemiksem Heemsdaalstraat

Projectmanager	Hilde Kegels
----------------	--------------

De herstructurering van de site Heemsdaalstraat te Hemiksem heeft tot doel een verbeterde wegontsluiting en aangepaste vrachtwagenparking te creëren voor de vier bedrijven die er gevestigd zijn.

De visie die POM Antwerpen reeds in 2011 afrondde voor ondermeer de realisatie van een nieuwe openbare Heemsdaalstraat kon toen niet uitgevoerd worden door het ontbreken van voldoende financiering.

In 2017 ontstond er echter een nieuwe kans aangezien Elia net op het geplande tracé een hoogspanningsleiding wilde aanleggen ten behoeve Umicore. Omdat de opbraak en de heraanleg voor het deel nodig voor Elia door Elia wordt gefinancierd, kan het project in combinatie met subsidies van VLAIO betaalbaar worden voor de betrokken partijen.

In een tweetal ondertekende overeenkomsten tussen POM, Elia en de gemeente Hemiksem werd het aandeel van Elia in de kosten bepaald en werd POM gelast met projectmanagement en het bouwheerschap voor de heraanleg van de volledige Heemsdaalstraat. POM Antwerpen wordt volledig vergoed voor al haar kosten.

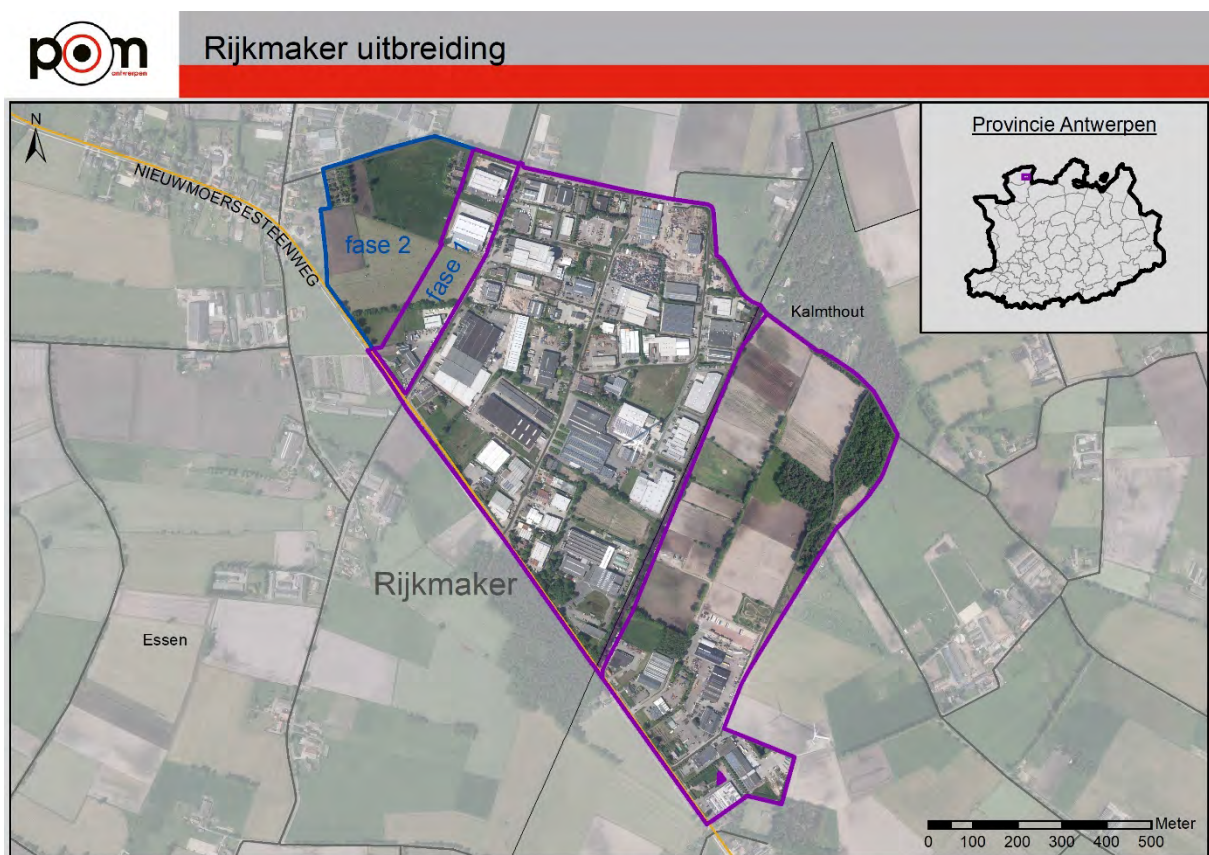
In 2019 werd in overleg met de 4 aanpalende bedrijven en met steun van VOKA een akkoord bereikt over de uitgangspunten voor het ontwerp en over de financiële bijdrage door de bedrijven. POM Antwerpen voerde in eigen beheer een studie uit naar de mogelijke opties voor het

vrachtwagenparkeren. Uit deze opties die vervolgens aan de gemeente en de bedrijven werden voorgelegd, is een voorkeurscenario geselecteerd dat als uitgangspunt dient voor verdere uitwerking door het aan te stellen studiebureau.

POM lanceerde eind 2019 het bestek voor de aanstelling van het studiebureau dat zal instaan voor de opmaak van het concrete ontwerp- en uitvoeringsdossier voor de heraanleg van de Heemsdaalstraat. Het studiebureau zal ook de taak krijgen een plan te maken voor de herinrichting van het kruispunt Heemsdaalstraat- Antwerpsesteenweg.

7. Kalmthout Rijkmaker

Projectmanager	Kurt Bomhals
----------------	--------------

Op het bedrijventerrein Rijkmaker in Kalmthout wordt momenteel ongeveer 26 ha bestemd bedrijventerrein niet ingevuld. De oorzaak is dat er geen overheidsinitiatief was om dit terrein te ontwikkelen en knelpunten zoals ontsluiting en eigendomssituatie. Bijzondere aandachtspunten vormen de fasering van een ontwikkeling, de bijkomende verkeersgeneratie en het behoud van de natuurwaarden rond het gebied.

POM Antwerpen heeft een voortrajectsubsidie bekomen bij Agentschap Ondernemen voor de uitvoering van een haalbaarheidsstudie met bijhorende projectbegeleiding. In 2015 werd de haalbaarheidsstudie door POM gegund aan Arcadis NV. De gemeente Kalmthout heeft de procedure opgestart voor de opmaak van een Ruimtelijk Uitvoeringsplan (RUP) om het industriegebied te herbestemmen in functie van een gedeeltelijke en gefaseerde ontwikkeling als lokaal

bedrijventerrein. Ook deze opdracht werd gegund aan Arcadis NV. In 2018 werd gestart met de opmaak van het RUP door de gemeente, de POM onderzoekt voornamelijk de haalbaarheid van de ontwikkeling.

In de loop van 2019 heeft de POM, in het kader van de voortrajectstudie (subsidie VLAIO) en in samenspraak met de gemeente Kalmthout en AWW, diverse ontsluitingsscenario's onderzocht. Dit heeft geleid tot het voorlopig vastleggen van één scenario.

Op basis van dit scenario heeft Arcadis een infrastructuurproject uitgetekend op de bedrijvenzone, rekening houdende met een fasering van de ontwikkeling.

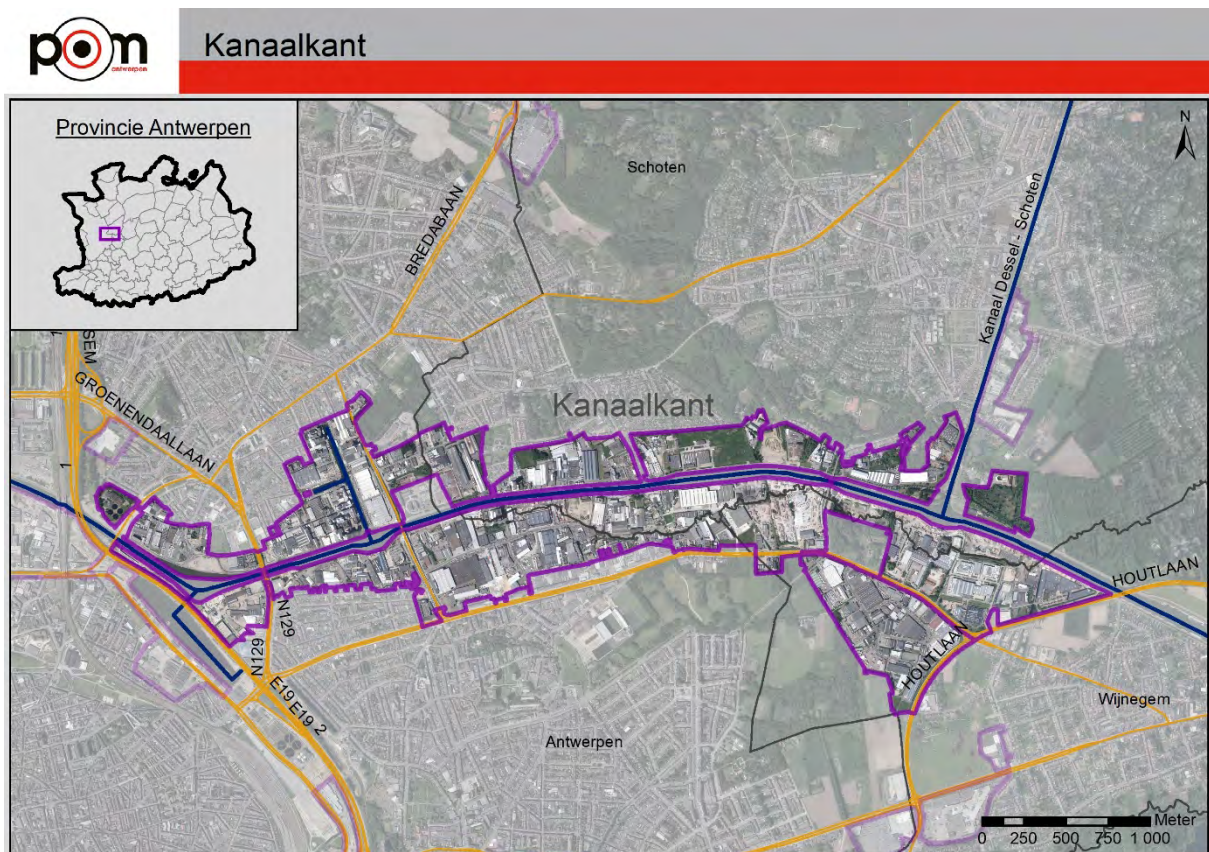
Momenteel is de POM nog bezig met de haalbaarheidsstudie van het project.

Bedoeling is om in 2020 tot een definitieve beslissing te komen in dit dossier.

8. Kanaalkant - herwaardering bedrijventerrein Albertkanaal Antwerpen, Schoten en Wijnegem

Projectmanager

Hans Maes

Kanaalkant, de tweede grootste bedrijvenzone van de provincie Antwerpen. Het gebied in de omgeving van het Albertkanaal in Wijnegem, Schoten en Antwerpen. Vaak net iets minder gekend, dan de grootste industriezone van de provincie Antwerpen, de Antwerpse haven, maar daar willen wij van Kanaalkant verandering in brengen.

De overheid maakte een toekomstplan op voor de bedrijvenzone en vormt nu een Kanaalkant-partnerschap van de volgende overheden: Wijnegem, Schoten, Antwerpen, de Vlaamse Waterweg, provincie Antwerpen en POM Antwerpen.

Het toekomstplan is gekoppeld aan overheidsinvesteringen om een modernisering van het gebied in te zetten. Zo is er gestart met de verbreding van het Albertkanaal, een verhoging van de bruggen en de heraanleg van verschillende kruispunten. Nieuwe (fiets)wegen worden/zijn gerealiseerd.

De bedrijven van kanaalkant spelen een cruciale rol. Samen met hun komen tot een herontwikkeling, dat is het doel. In totaal spreken we over 400 hectare bedrijvigheid met een 600-tal bedrijven. Hierbij is het centraal gelegen Albertkanaal ongetwijfeld één van de grote troeven en het uithangbord van Kanaalkant. Met bijna 40 miljoen ton vervoerde goederen per jaar is het Albertkanaal namelijk de belangrijkste waterweg in Vlaanderen. De realisatie van een klimaatrobuust circulair bedrijventerrein, daar gaan we voor samen met de bedrijven!

Sinds 2018 is de gebiedsmanager hét contactpunt van Kanaalkant. Hij zet zich voluit in voor de optimalisering en verdere ontwikkeling van het bedrijventerrein. Op de grens tussen overheid en bedrijven spoort hij de juiste organisaties aan om projecten te starten in de zone Kanaalkant.

9. Kennisnetwerk BTM

Projectmanager	Peter Carpentier
----------------	------------------

Door samen te werken genieten bedrijven van uiteenlopende financiële, economische, ecologische en maatschappelijke voordelen. De vijf Provinciale Ontwikkelingsmaatschappijen (POMs) en het Vlaams Agentschap Innoveren & Ondernemen (VLAIO) geloven sterk in de kracht van interbedrijfs-samenwerking, en hebben een jarenlange traditie van ondersteuning van bedrijven, bedrijventerreinverenigingen en lokale besturen in de realisatie van hun bedrijventerreinmanagement (BTM).

Gezien de aanwezige expertise en ervaring en hun vele contacten met de provinciale stakeholders heeft VLAIO de POMs gemandateerd om een Kennisnetwerk BTM op te richten, uit te bouwen en te managen in de periode 2017 - 2019.

Per provincie / POM is er een single point of contact (SPOC). Bij dit aanspreekpunt kunnen bestaande en opstartende bedrijventerreinverenigingen, evenals lokale besturen en ontwikkelaars of beheerders van bedrijventerreinen terecht voor eerstelijnsadvies met betrekking tot BTM. Indien relevant zal het Kennisnetwerk bedrijventerreinverenigingen bij de opstart of uitwerking van een samenwerkingstraject in contact brengen met andere BTM-stakeholders, die provinciaal of Vlaamsbreed actief zijn.

Naast een adviserende rol heeft het Kennisnetwerk BTM een informatieve functie. Nieuwsbrieven, periodieke netwerkbijeenkomsten en de website www.btmvlaanderen.be zijn de voornaamste kanalen waarmee het Kennisnetwerk de stakeholders wil informeren over nuttige best practices en interessante toekomstige evenementen en opportuniteiten rond volgende BTM-gerelateerde onderwerpen:

- energie-efficiëntie en klimaatneutraliteit
- ketenbeheer, water en afval
- beeldvorming, biodiversiteit en inrichting
- risicobeheersing en beveiliging
- delen van diensten en personeel
- mobiliteit, transport en logistiek
- oprichting, financiering en werking bedrijventerreinvereniging
- projecten

Vanuit POM Antwerpen werden in 2019 onder andere volgende acties ondernomen:

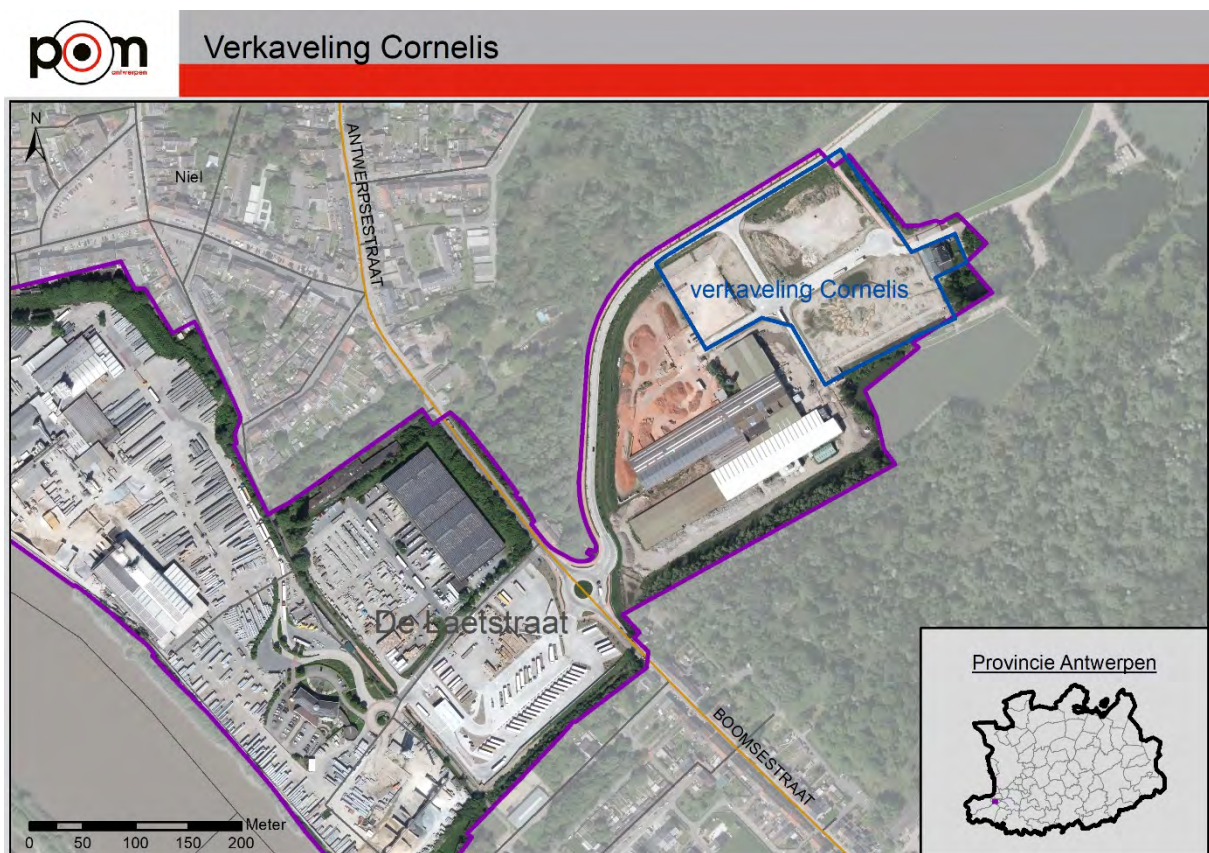
- organisatie van een provinciaal netwerkevent in Salons van Edel rond duurzame mobiliteit op bedrijventerreinen, waarop een veertigtal vertegenwoordigers van bedrijventerreinverenigingen en lokale besturen aanwezig waren;
- publicatie van diverse nieuwsartikels en best practices op de website en in de BTM-nieuwsbrieven;
- eerstelijnsadvies aan verschillende bedrijventerreinverenigingen en lokale overheden. Er werden 17 vragen gesteld aan – en beantwoord door de SPOC van de provincie Antwerpen, in hoofdzaak rond BTM-gerelateerde projecten, oprichting, financiering en werking van een bedrijventerreinvereniging, en beeldvorming, biodiversiteit en inrichting.

In samenspraak met de andere POMs werden thematische overlegmomenten georganiseerd met de Vlaamse Milieumaatschappij, OVAM en WaterstofNet.

VLAIO gaf aan het project te willen verlengen voor de periode 2020 - 2021 met eenzelfde rol en inhoudelijke taakstelling voor de POMs, en maakte deze intentie ter goedkeuring over aan het kabinet van de bevoegde minister.

10. Niel verkaveling Cornelis

Projectmanager	Peter Carpentier
----------------	------------------

Het bedrijventerrein van Wienerberger in Niel is eind 2014 uiteengevallen in drie delen met telkens een ander bedrijf als eigenaar: Coeck, Tennisbrick en Ilarco (Paul Cornelis). Om de verschillende

percelen afzonderlijk te ontsluiten moet nieuwe wegenis aangelegd worden in kruisvorm, die aantakt op de eerder in opdracht van POM Antwerpen aangelegde omleidingsweg.

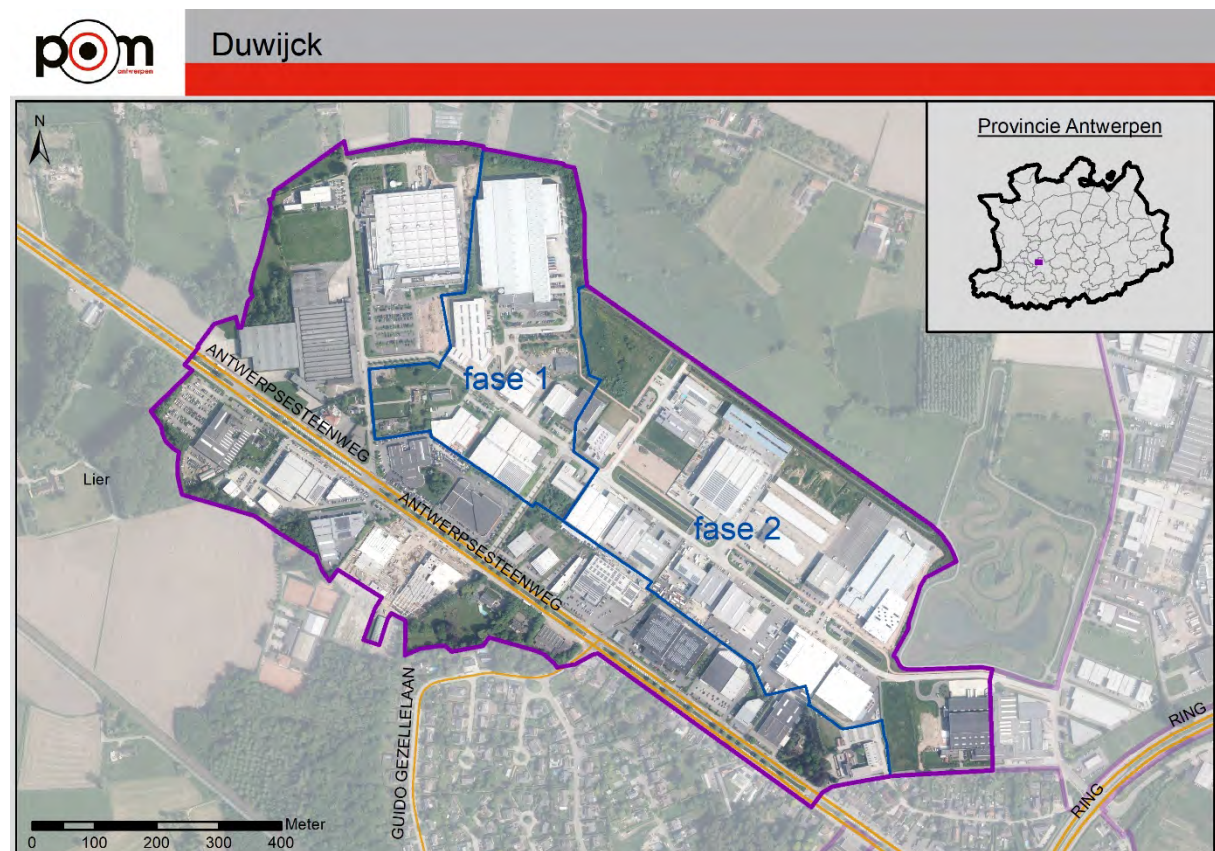
POM Antwerpen is bouwheer van deze werken, en diende een subsidiedossier in bij VLAIO in het kader van de herinrichting van een bestaand bedrijventerrein.

In december 2016 besliste het directiecomité om de wegenis- en rioleringswerken te gunnen aan Hertsens Wegenwerken nv voor een bedrag van 937.543,97 euro (incl. BTW), onder de opschortende voorwaarde van de beslissing door de Vlaamse overheid van het definitieve subsidiebedrag. Op 23 december zegde het Vlaams Agentschap Innoveren & Ondernemen een definitieve subsidie toe van 611.474,88 euro toe voor uitvoering van de wegenis- en rioleringswerken. In 2017 startten de werken.

Op 28 mei 2018 werden de werken voorlopig opgeleverd. Er werd een tussentijdse afrekening opgemaakt en overgemaakt aan de projectpartners. Het subsidiesaldo voor de basiswerken en de waterleiding en het totale subsidiebedrag voor de openbare verlichting werden in 2019 uitbetaald door het Agentschap Innoveren & Ondernemen (VLAIO). In 2020 zal een rondgang in het kader van de definitieve oplevering georganiseerd worden.

11. Lier Duwijck 2

Projectmanager	Isabelle Verdonck
----------------	-------------------

Dit terrein van 20 ha sluit direct aan bij de ontwikkeling Duwijck I. POM bracht met Duwijck II een modelterrein op de markt op het vlak van publieke ontwikkeling en CO2-neutraliteit. Om dit te bereiken werd bij de aanleg gebruikt gemaakt van energiezuinige verlichting en luchtzuiverend beton. Ook principes zoals duurzaamheid en zuinig ruimtegebruik spelen een belangrijke rol. Het terrein is

volledig uitverkocht. De besprekingen over de overdracht van het openbaar domein zijn afgerond en de overdracht aan de stad Lier van het openbaar domein is gebeurd.

Duwijck in Lier is geschikt voor het plaatsen van windturbines en POM Antwerpen ziet dit ook als een uitgelezen hulpmiddel om tot een CO2 neutrale omgeving op het bedrijventerreinen te komen. POM Antwerpen sloot een overeenkomst af met Ecopower met het oog op de realisatie en exploitatie van 3 windturbines te Lier.

Door de gewijzigde ondersteuningsmaatregelen en bijkomende kosten kwam het project onder druk te staan en werd het een tijdje on hold gezet.

Uiteindelijk is eind 2019 toch beslist om verder te werken naar een vergunningsaanvraag.

12. Lier Duwijckpark vzw

Projectmanager	Isabelle Verdonck
----------------	-------------------

De VZW Duwijckpark werd opgericht in 2006 bij de opening van het industrieterrein Duwijck 1 met de bedoeling een duurzaam gemeenschappelijk onderhoud van het terrein te organiseren. Op het terrein zijn gemeenschappelijke parkings en buffers aangelegd die een degelijk onderhoud nodig hebben. Alle gevestigde bedrijven maken deel uit van de vereniging en er is een vertegenwoordiger van de stad Lier en POM Antwerpen in het bestuursorgaan. In 2017 zijn de laatste kavels op Duwijck 2 verkocht en telt de VZW 35 leden.

In 2019 werd een nieuwe samenstelling van het bestuursorgaan verkozen ; dhr. Leo Mertens (Mivas) is voor de volgende 4 jaar tot voorzitter benoemd.

Er werd verder gewerkt aan het dossier van de camerabewaking met de stad Lier. Er is beslist om 4 camera's aan te kopen met de VZW. Het onderhoud van de camera's wordt verzorgd door de stad Lier en de beelden worden beheerd door de politie.

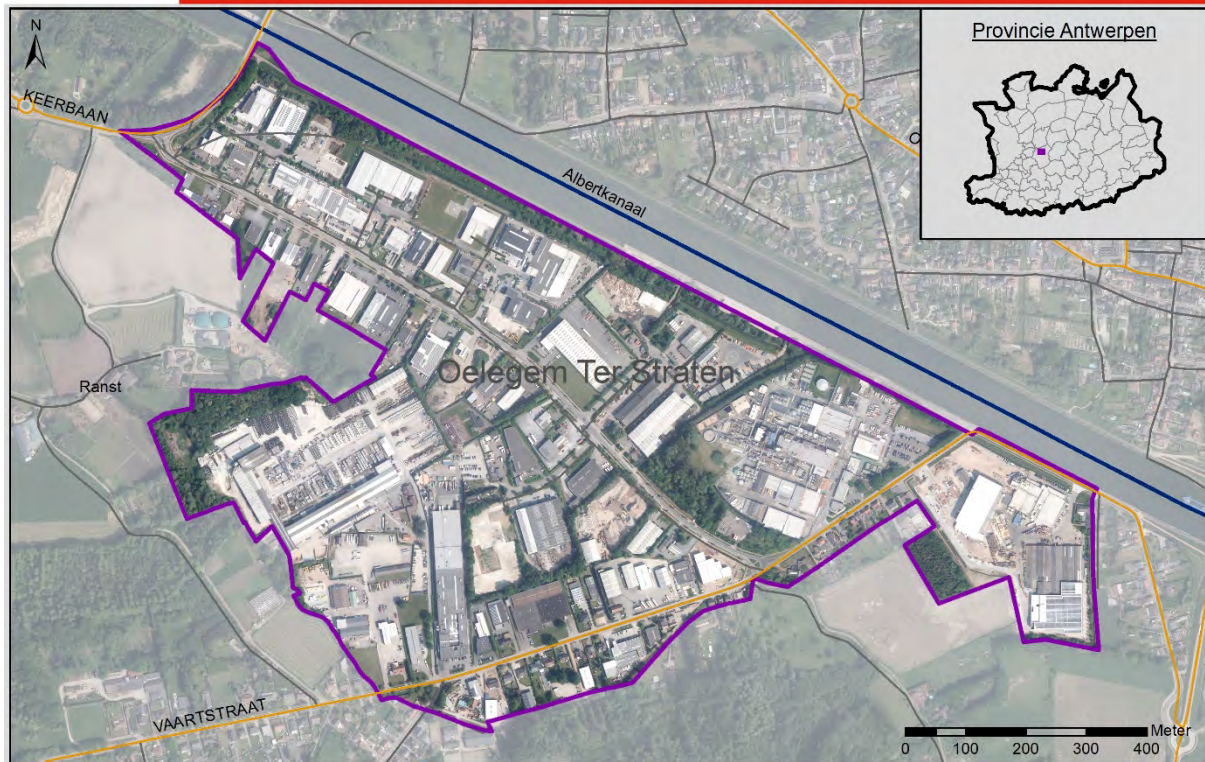
13. Oelegem Ter Straten

Projectmanager

Isabelle Verdonck

Oelegem Ter Straten

Het bedrijventerrein Ter Straten is gelegen in de gemeente Ranst aan het Albertkanaal. Het terrein is 84 ha groot en heeft een goede beeldkwaliteit. Er is een actieve bedrijvenvereniging aanwezig. Het bedrijventerrein kampt al jaren met mobiliteitsproblemen. De huidige ontsluiting verloopt door woonstraten die niet geschikt zijn voor vrachtverkeer.

Op vraag van de gemeente werd een samenwerkingsovereenkomst afgesloten met als doel een projectplan voor het terrein op te maken met vooral aandacht voor mobiliteit en ontsluiting.

POM heeft studiebureau Sweco opdracht gegeven een projectplan uit te werken voor het terrein. In het projectplan wordt een nieuwe ontsluitingsweg voorzien, die de woonstraten ontlast en mogelijkheden voor meer watergebonden transport via het Albertkanaal stimuleert.

Er werd onderzocht hoe de nieuwe Maasweg kan worden aangelegd rekening houdend met de plannen voor de uitbouw van een groencorridor ter compensatie van de verdere economische ontwikkeling van het ENA-gebied. Het voorgestelde tracé van de nieuwe Maasweg doorkruist ook enkele bestaande buurtwegen. Sweco maakte een dossier op om de vereiste aanpassingen aan de buurtwegen te realiseren.

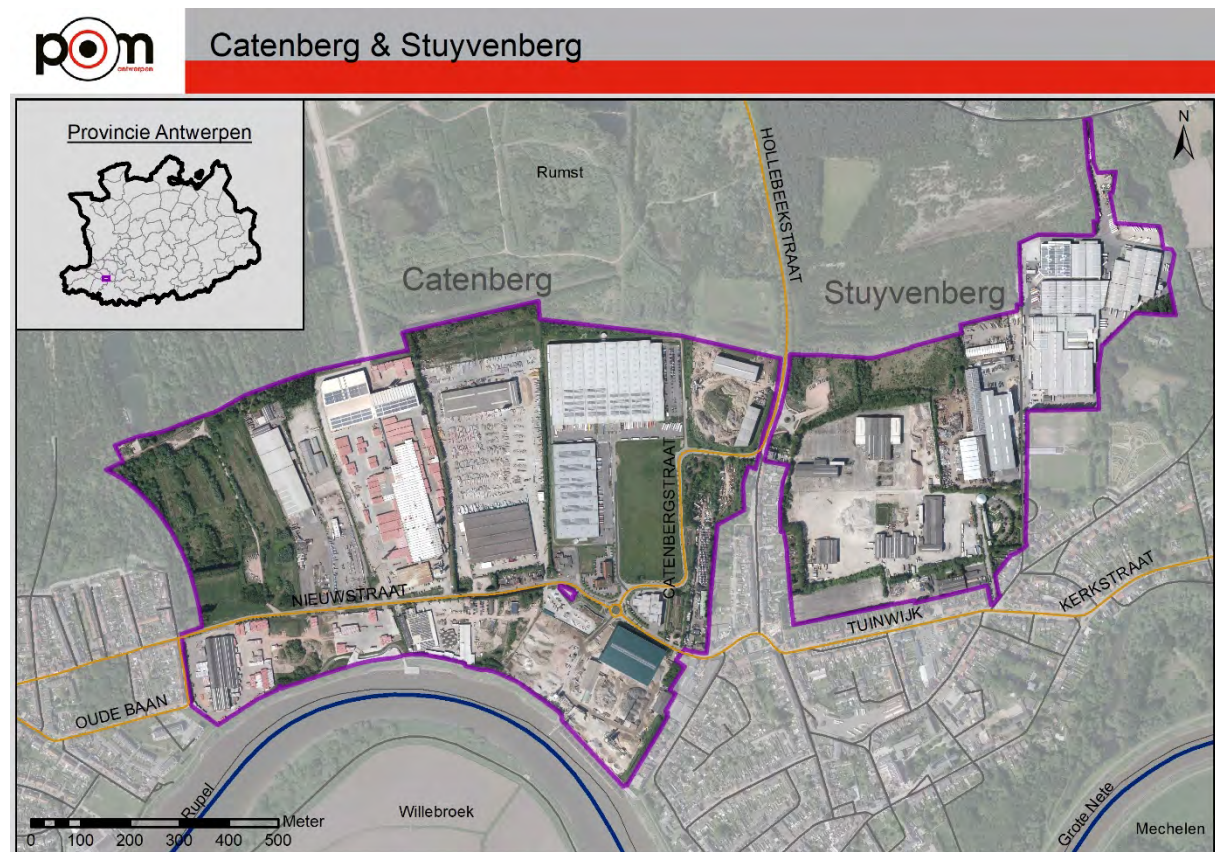
Tegen het dossier voor de opheffing van de buurtwegen werd bezwaar aangetekend door een buurtbewoner wiens tuin grenst aan het tracé van de nieuwe weg.

In 2019 werd een actieplan opgesteld om aan het bezwaar van de omwonenden tegemoet te komen. Dit resulteerde in een verlegging van het tracé van de weg in noordelijke richting.

14. Rumst Catenberg & Stuyvenberg: rotonde en ecobuffer Terhagen

Projectmanager	Paul Robbrecht
----------------	----------------

POM wil in samenwerking met het gemeentebestuur van Rumst de herwaardering van de verouderde bedrijventerreinen Catenberg en Stuyvenberg realiseren. De projectzone van 100 ha ligt langs de E19 en de Rupel en tussen de dorpskernen van Rumst en Terhagen.

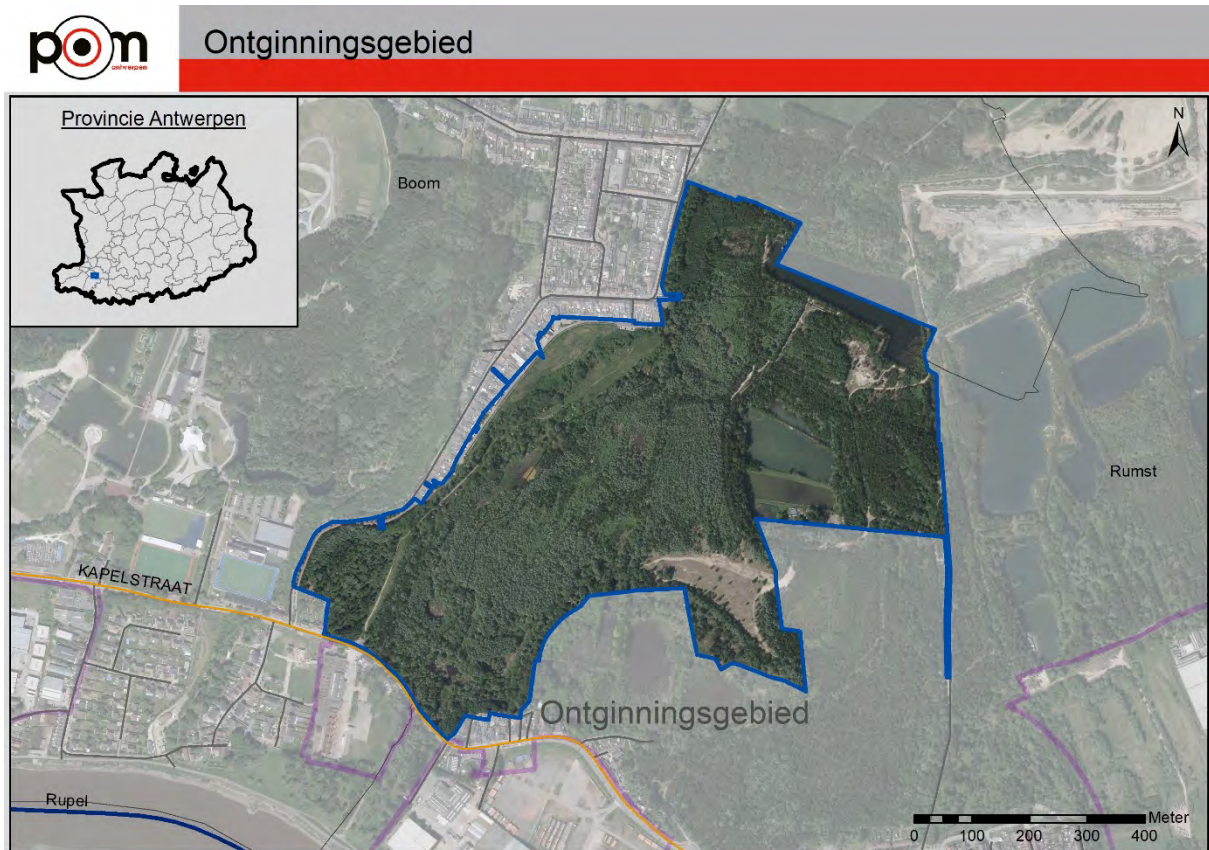

In de aanpak van de herwaardering van het bedrijventerrein werd de aanleg van de rotonde en ecologische buffer Terhagen en industrieweg op Stuyvenberg verder uitgewerkt. Realisatie hiervan zal leiden tot en verbeterde mobiliteit en scheiding tussen de industriële en residentiële activiteiten. Het detailontwerp van de aanleg van een rotonde met aansluitingsweg, ecologische buffer en herinrichting openbaar domein werd in samenwerking met de partners afgerond.

15. Rumst Ontginningsgebied

Projectmanager	Jan Blancke
Communicatie	Kathleen Art

Ter hoogte van Boom en Rumst, ten noorden van de Rupel, ligt het zgn. ontginningsgebied Boom-Rumst. Het volledige gebied maakt onderdeel uit van het strategische project gebiedsprogramma Rupelstreek, dat de 5 Rupelgemeenten (Boom, Niel, Rumst, Schelle, Hemiksem) omvat.

Naast de provincie Antwerpen is ook De Vlaamse Waterweg (DVW) eigenaar van een deel van het terrein.

Binnen het gebied liggen meerdere te saneren zones (voormalig huisvuilstort van de stad Antwerpen op eigendom provincie en voormalig asbeststort op eigendom DVW). Ter realisatie van deze sanering en het daaropvolgend landschapsherstel wordt nauw samengewerkt tussen de Provincie, de Vlaamse Waterweg, de gemeenten Rumst en Boom en Lantis.

Naar aanleiding van de sanering startte de provincie in het najaar van 2018 een participatietraject op met alle belanghebbenden: eigenaars, overheden, inwoners en verenigingen. Op 13 maart 2019 werd een ontwerp voor de eindinrichting van de Kleiputten Terhagen voorgesteld dat er kwam na een (nog steeds lopend) participatieproces. In dit ontwerp wordt het eerder geplande golfterrein vervangen door een landschapsonwerp met groen en zachte recreatie als sleutelementen.

De nodige vergunningen zullen in de loop van 2020 aangevraagd worden: vooreerst een omgevingsvergunning, en daarop het bodemsaneringsproject. In kader van de ontbossing (noodzakelijk voor de afdekking van de stortplaatsen) is ook de opmaak van een milieu-effectenrapportage (MER) vereist. De diverse studieopdrachten werden daarvoor aan Tractebel of Arcadis toegekend.

Er is nood aan een geïntegreerde aanpak en intensieve projectcoördinatie en –communicatie met het oog op een goede voortzetting en afloop van dit project. Met dat oogpunt werd een intendant, Gert Van de Genachte aangesteld.

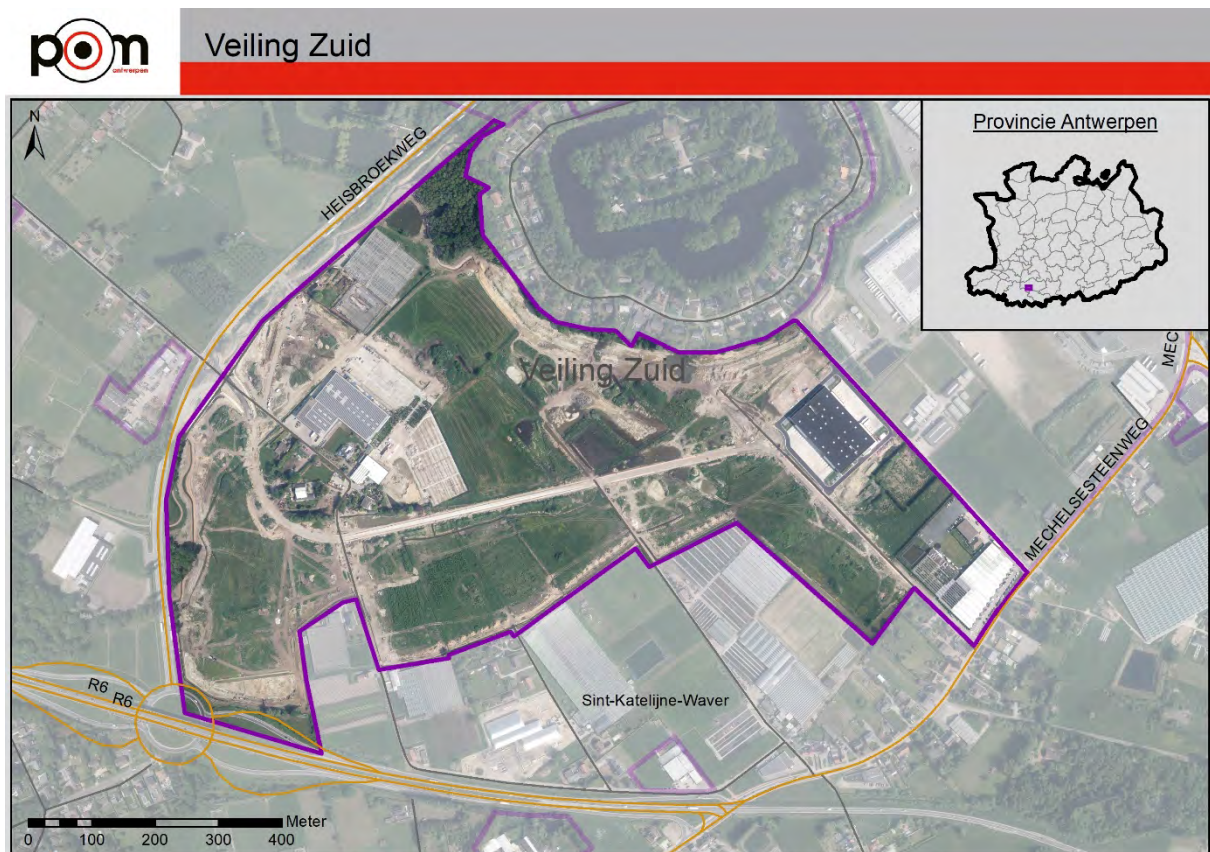
POM Antwerpen staat in voor de opmaak van het MER, via een studieopdracht aan Arcadis, en voor de aanstelling van de intendant. De provincie Antwerpen wees de studies mbt de bodemsanering, de omgevingsvergunning, nieuwe morfologie, waterbalans en verplaatsing vissersclub toe aan Tractebel.

POM Antwerpen neemt tevens de administratieve en financiële projectopvolging en de ondersteuning van de intendant op zich. Jan Blancke, directeur bedrijventerreinen, staat hiervoor in.

POM Antwerpen zorgt voorts voor een proactieve projectcommunicatie. Kathleen Art, projectmanager, neemt het woordvoerderschap van het project op totdat de stuurgroep beslist om dit aan een ander toe te vertrouwen en leidt de communicatiewerkgroep. POM Antwerpen stelt, in overleg met de projectpartners, een communicatieplan op en zorgt voor uitvoering door eigen personeel of via derden.

16. Sint-Katelijne Waver Veiling Zuid

Projectmanager	Els Kenis
----------------	-----------

Het project Veiling Zuid te Sint-Katelijne-Waver heeft tot doel een specifiek bedrijventerrein voor agro-industrie te ontwikkelen, als uitbreiding op het bestaande bedrijventerrein waar onder meer de veiling is gehuisvest. Dit gebied werd door middel van het GRUP Veiling Zuid (MB 18/07/08) herbestemd tot zone voor agro-industrie. Het gaat hier om een terrein van 60 ha, waarvan ca. 30 ha uitgeefbaar. Reeds 5 ha hiervan is verkocht.

In 2016 werden de aanwezige gebouwen afgebroken, en hebben de nutsmaatschappijen de nodige werken uitgevoerd om hun leidingen te verleggen. Midden 2017 werd er gestart met de aanleg van de infrastructuur, zijnde de wegenis en de bufferzones. Eind 2018 werden de werken afgerond. Verwacht wordt dat de infrastructuur medio 2020 voorlopig wordt opgeleverd, na de aanleg van de groeninfrastructuur.

In 2018 kocht Intergrow het eerste perceel (7.214m²), in 2019 werd er 17.346m² verkocht aan VERGRO. Huis Van Dyck kocht begin januari 2020 een perceel van 4.900m². Er zijn nog een aantal verkopen in de pijplijn, goed voor ongeveer 6.7ha.

In 2020 zal het parkmanagement worden opgestart met de oprichting van vzw agropark Sint-Katelijne-Waver.

17. Parkmanagement Agropark Sint Katelijne Waver VZW

Projectmanager	Isabelle Verdonck
----------------	-------------------

In 2019 werden de eerste stappen gezet om een parkmanagement vereniging op te zetten op het bedrijventerrein Veiling Zuid.

Er werd overleg gepleegd met de gemeente en de eerste eigenaars.

De ontwerpstatuten werden opgesteld en er kan tot oprichting van de VZW Agropark Sint-Katelijne-Waver worden overgegaan. Vervolgens zal een raad van bestuur worden samengesteld om de nodige acties uit te voeren. Zowel POM Antwerpen als de gemeente Sint-Katelijne Waver zal – zeker in de aanvangsfase- een actieve rol opnemen in het bestuursorgaan van de VZW om de werking te begeleiden.

Het eerste doel van de VZW is het kwaliteitsniveau van het terrein te waarborgen en de gemeenschappelijke delen te onderhouden.

Bijkomende initiatieven zullen in overleg met de gevestigde bedrijven worden genomen.

18. Smart Energy Link – SEL (Interreg Gensregio Vlaanderen-Nederland)

Projectmanager	Isabelle Verdonck
----------------	-------------------

Doel van het project is hernieuwbare energieproductie op bedrijventerreinen versneld te realiseren en de opgewekte energiestromen te sturen in lokale smart grids.

Deze smart grid aanpak is essentieel om de Europese energietarget 2020 te halen. Bovendien laat het bedrijven toe om kosten te besparen en autonomer te worden op vlak van energie door op gepaste tijden energie te verbruiken, op te slaan of te injecteren op het net.

In het project worden 2 demolocaties onderzocht waar een smart grid kan worden uitgerold :

- Duwijck in Lier

- Wetenschapspark in Niel

Op de bedrijventerreinen Duwijck worden de mogelijkheden onderzocht onder welke vorm de energie van de windmolens optimaal lokaal kan worden gedistribueerd en opgeslagen in een lokaal energienetwerk.

Op het Wetenschapspark in Niel is voorzien dat de kleiputten mogen worden aangewend voor energiewinning. Er werden subsidies bij Vlaanderen verkregen voor de aanleg van een floating PV installatie van 325 kWp op de grootste kleiput.

In 2019 werd een studie opdracht uitgeschreven om de optimale configuratie voor de floating PV installatie in een smart grid te berekenen.

Studiebureau 3 E heeft de opdracht gekregen.

Het studiebureau is de opdracht gestart en heeft de elektriciteitsprofielen van de gevestigde bedrijven in kaart gebracht. Er werd onderzocht welke configuratie van PV de omliggende gebouwen op de meest optimale manier kan voorzien van elektriciteit.

19. SO WHAT – Horizon 2020 programma

Projectmanager	Isabelle Verdonck Stan Verdonck
----------------	------------------------------------

SO WHAT (can I do with this Amount of Thermal Heating) wil warmte/koude recuperatie op industriële schaal promoten door het ontwikkelen van een tool die de technische en economische haalbaarheid van mogelijke demo's kan evalueren.

Het projectvoorstel werd door Europa goedgekeurd in 2019.

Aan het project nemen 20 partners deel uit 10 verschillende Europese landen.

Het consortium wordt getrokken door RINA Consulting (www.rina.org) , een Italiaanse kennisinstelling.

Het doel van het project is het ontwikkelen van een algemeen toepasbare tool om op basis van beschikbare data business cases rond de uitwisseling van restwarmte en –koude in reeds vroege fase te kunnen berekenen.

Zo zal deze tool helpen om investeringsbeslissingen te nemen (of net niet).

De tool kan dienen voor de verschillende partijen binnen een warmtenetproject:

- Financiële afweging restwarmtebron
- Financiële afweging voor partner die het warmtenet aanlegt en zal beheren
- Financiële afweging voor afnemers van de restwarmte

POM Antwerpen laat ism Kelvin Solutions 2 cases onderzoeken binnen het project – cases waar POM al sinds geruime tijd bij betrokken is m.n. :

- Willebroek-Noord/Puurs, Imerys als warmtebron

- Warmtenet ISVAG Terbekehof

De eerste algemene vergadering van het projectconsortium werd in december georganiseerd door POM Antwerpen.

20. Waterstofregio 2.0 (Interreg-project)

Projectmanager	Isabelle Verdonck
----------------	-------------------

Waterstof wordt binnen Europa beschouwd als een belangrijke optie om tot een koolstof-vrije economie te komen: waterstof aangedreven transporttoepassingen met een brandstofcel zijn zero-emissie en in geval van de productie van waterstof uit duurzame elektriciteit is ook de waterstof zelf duurzaam.

De combinatie van het produceren van duurzame waterstof met het creëren van zero-emissie voertuigen is zeer sterk als toekomstig perspectief. Waterstofproductie is een tevens een opslagmiddel van opgewekte hernieuwbare energie.

Na decennia van fundamenteel onderzoek, heeft de industrie de technologische haalbaarheid op een hoger niveau gebracht. Uit demonstratieprojecten blijkt dat op een aantal vlakken technologische doorbraken nodig zijn om competitief te worden met traditionele systemen. De koplopers in de wereld zijn Japan, Z-Korea, VS. In de EU zijn de Scandinavische landen en Duitsland de frontrunners. De EU probeert Japan en de VS bij te houden op het vlak van ontwikkeling en demonstraties.

POM Antwerpen heeft op 2 bedrijventerreinen binnen haar werkingsgebied de mogelijkheden van productie en gebruik van waterstof als energiedrager onderzocht.

De volgende bedrijventerreinen werden gekozen om binnen de haalbaarheidsstudie te onderzoeken:

- Rijkmaker - Kalmthout/Essen
- Pullaar-Puurs

Studiebureau Sweco voerde het onderzoek uit.

Aan productiezijde stelden we vast dat op heden valorisatie van restwaterstof uit de industrie, economisch de meest laagdrempelige stap vormt om op korte termijn een micro-waterstofeconomie op te starten.

Het potentieel om groene waterstof te capteren uit lokale, hernieuwbare bronnen vormt een belangrijke piste voor de toekomst maar stoot voorlopig nog tegen relatief hoge investeringskosten omwille van de nodige technologie.

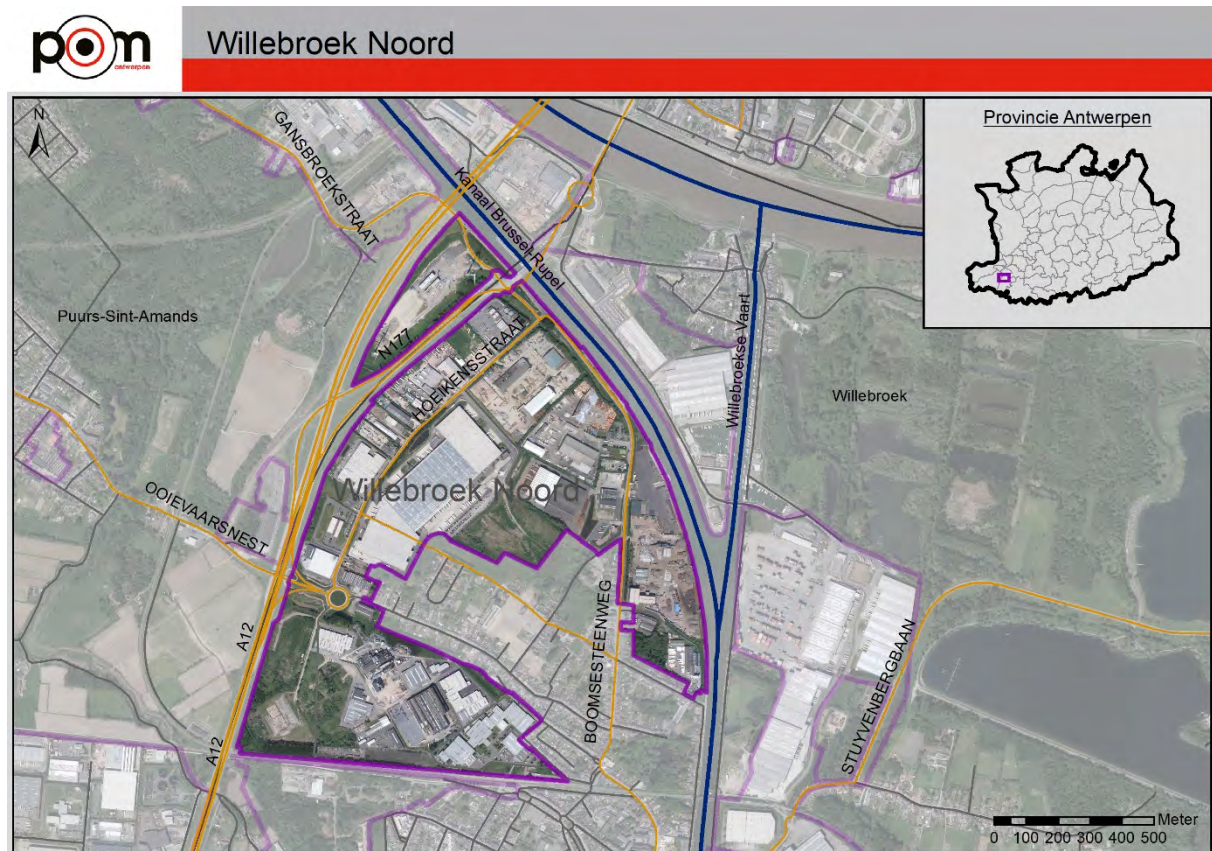
De moeilijkheid van de waterstof-case ligt aan de verbruikerszijde. Om een voldoende hoge opportuniteitsprijs voor waterstof te bekomen, dienen de juiste marktsegmenten meegenomen te worden in het verhaal. De grootste opportuniteiten bevinden voorlopig in de (zware) transportsector – vanwege de hoge prijzen voor brandstoffen – en in de logistiek – indien gebruik kan gemaakt worden van de verhoogde productie-efficiëntie.

De resultaten uit beide cases tonen echter aan dat ook hier op heden de investeringskosten te zwaar doorwegen op de business case. De opstart van deze cases zijn echter noodzakelijk om lokale know-

how op te bouwen en de technologische ontwikkelingen te stimuleren; die zullen op hun beurt leiden tot een reductie in de kosten. Subsidies kunnen hier een oplossing bieden.

21. Willebroek Noord

Projectmanagers	Hilde Kegels Dirk Cleiren
-----------------	------------------------------

Dit brownfieldproject heeft tot doel het bedrijventerrein Willebroek Noord grondig te herordenen en alle ruimte voor economische activiteiten optimaal te benutten. De krijtlijnen van deze ontwikkeling worden bepaald door het PRUP Willebroek Noord, het protocol Willebroek Noord en het PPS-contract met Group Bernaerts en de gemeente.

Het brownfieldconvenant Willebroek Noord werd op 6 juni 2009 afgesloten voor een periode van 10 jaar. In 2018 werd echter duidelijk dat de actoren in het convenant nog niet alle verbintenissen in juni 2019 zouden gerealiseerd krijgen, waardoor de termijn van het convenant onmogelijk kon gerespecteerd worden.

Om het brownfieldproject Willebroek Noord verder uit te voeren was een verlenging van het brownfieldconvenant nodig. Door middel van een addendum aan het Brownfieldconvenant ondertekenden alle betrokken partners op 21 juni 2019 het akkoord om de verlenging tot 6 juni 2024 vast te leggen.

In 2019 werd uitvoering gegeven aan het in 2018 goedgekeurd addendum nr. 4 bij de overeenkomst "PPS Brownfieldproject Willebroek Noord". Hierin staan concrete afspraken en een timing voor de verdere aanleg van de Brownfieldlaan, de vestiging van het gemeentelijk containerpark en de

inrichting van het bovenlokaal fietspad. De planning verloopt volgens het overeengekomen schema, de huidige fase wordt getrokken door het gemeentebestuur.

Group Bernaerts heeft een plan opgemaakt voor de verdere afwerking van de groenbuffers. Tevens werden akkoorden bereikt voor de laatste noodzakelijke grondverwervingen.

De laatste resterende percelen op het bedrijventerrein tussen de Appeldonkstraat en Brownfieldlaan werden in 2019 bijna integraal bebouwd. De vestiging van bedrijven en de verdere doorverkoop gebeurde met voorafgaande goedkeuring door het beheerscomité.

Er werd in 2019 verder gewerkt aan het plan om het bedrijventerrein beter te ontsluiten via de waterweg en de globale waterhuishouding te verbeteren. In samenwerking met Aquafin, de provinciale dienst integraal waterbeleid, het Polderbestuur en de Vlaamse Waterweg werd onderzocht welke technische ingrepen het meeste rendement zullen hebben.

In het kader van dit laatste werkpunt heeft het Polderbestuur in 2019 subsidies verkregen van de VMM ten belope van ca. 122.000 euro voor het openleggen van de Hoeikensloop ter hoogte van de Boomsesteenweg. Er werd vervolgens overlegd rond de cofinanciering van andere partners en bijkomende subsidies van VLAIO.

Om de continuïteit in de herontwikkeling van het bedrijventerrein Willebroek Noord aan te houden, werd door VLAIO het voorstel uitgewerkt om het subsidiedossier van Group Bernaerts naar POM Antwerpen over te dragen via een Besluit Vlaamse Regering (BVR). POM wordt hierin voorgesteld om de coördinerende rol op zich te nemen, terwijl de werken door meerdere partners kunnen uitgevoerd worden. Tevens wordt de einddatum van het project afgestemd op de termijn van het brownfieldconvenant.

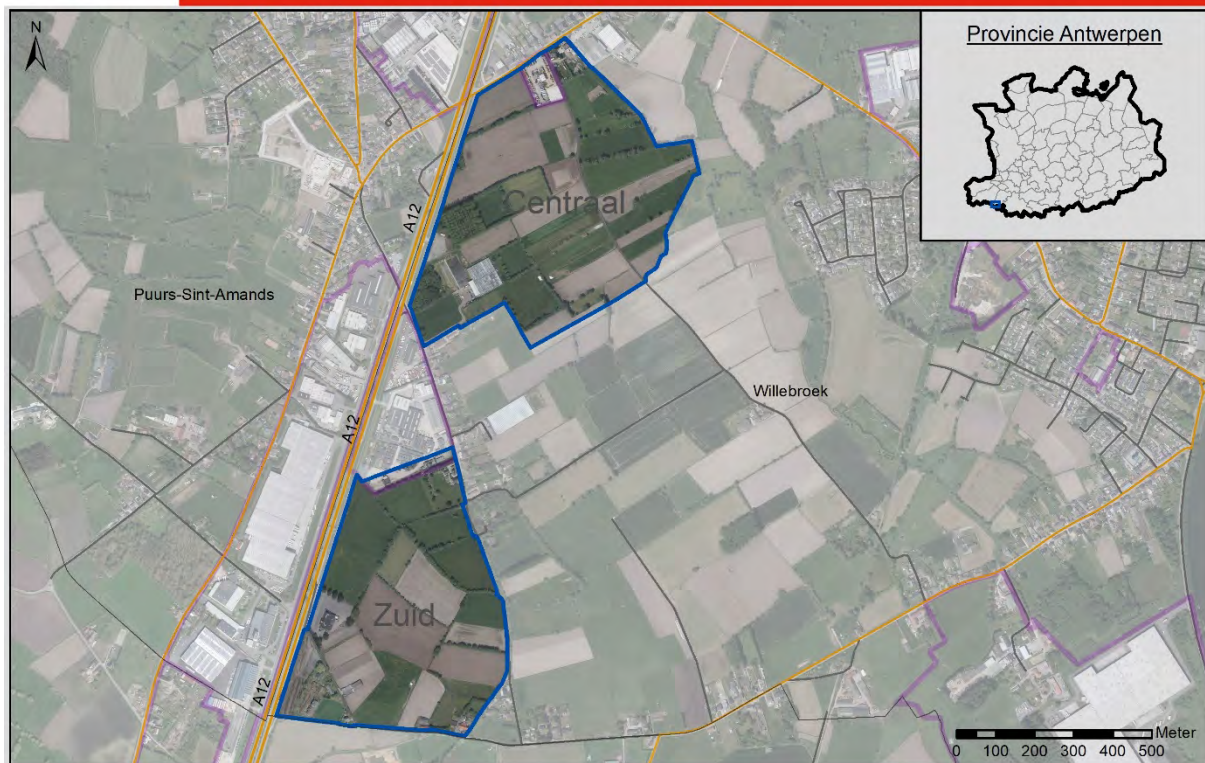
22. Willebroek Zuid en Centraal

Projectmanager	Els Kenis
----------------	-----------

De provincie heeft in 2012 SWECO de opdracht gegeven twee Provinciaal Ruimtelijke Uitvoeringsplannen (PRUP's) op te maken voor de "ontwikkelingszone centraal" en de "ontwikkelingszone Zuid" inclusief ontsluitingsweg". De ontwikkeling van deze regionale bedrijventerreinen maken deel uit van de PPS tussen POM Antwerpen, de gemeente Willebroek en de NV Vaartland. Deze procedures werden stilgelegd omdat de ontsluitingsproblemen de ontwikkeling van de terreinen belemmerd.

Willebroek Centraal en Zuid

POM Antwerpen heeft in deze planningsprocessen een studie laten uitvoeren door SWECO om de ontsluiting van het bestaande industrieterrein Kersdonk naar de A12 te onderzoeken. Dit leidde tot goedkeuring bij de intergemeentelijke begeleidingscommissie (5/9/2018) over de projectnota. Er werd consensus bereikt over de inhoudelijke aspecten van de projectnota en de voorontwerpplannen.

Een nieuw overleg, specifiek over de financiering, moet nog georganiseerd worden.

Het gemeentebestuur van Willebroek heeft in zitting van 02/08/2019 een studie bureau aangesteld voor de opmaak van een geïntegreerde gebiedsvisie voor Willebroek Zuid en de zone tussen het Zeekanaal en de A12.

Dit is een verderzetting van de destijds opgemaakte voorontwerpen door de Provincie Antwerpen voor het provinciale ruimtelijke uitvoeringsplan Willebroek-zuid en Willebroek-centraal.

Op 26 juli 2017 heeft het college van burgemeester en schepenen van Willebroek immers de vraag tot delegatie van de planningsbevoegdheid gesteld aan de provincie Antwerpen voor de opmaak van RUP's: 'Willebroek Centraal' en 'Willebroek Zuid'. In zitting van 31 augustus 2017 werd deze vraag tot delegatie door de deputatie besproken en bracht ze volgend antwoord uit: "Een officiële delegatie kan maar verleend worden eens het te plannen onderwerp en het gebied voldoende duidelijk zijn." Er werd gevraagd een geïntegreerde gebiedsvisie voor deze zones op te maken.

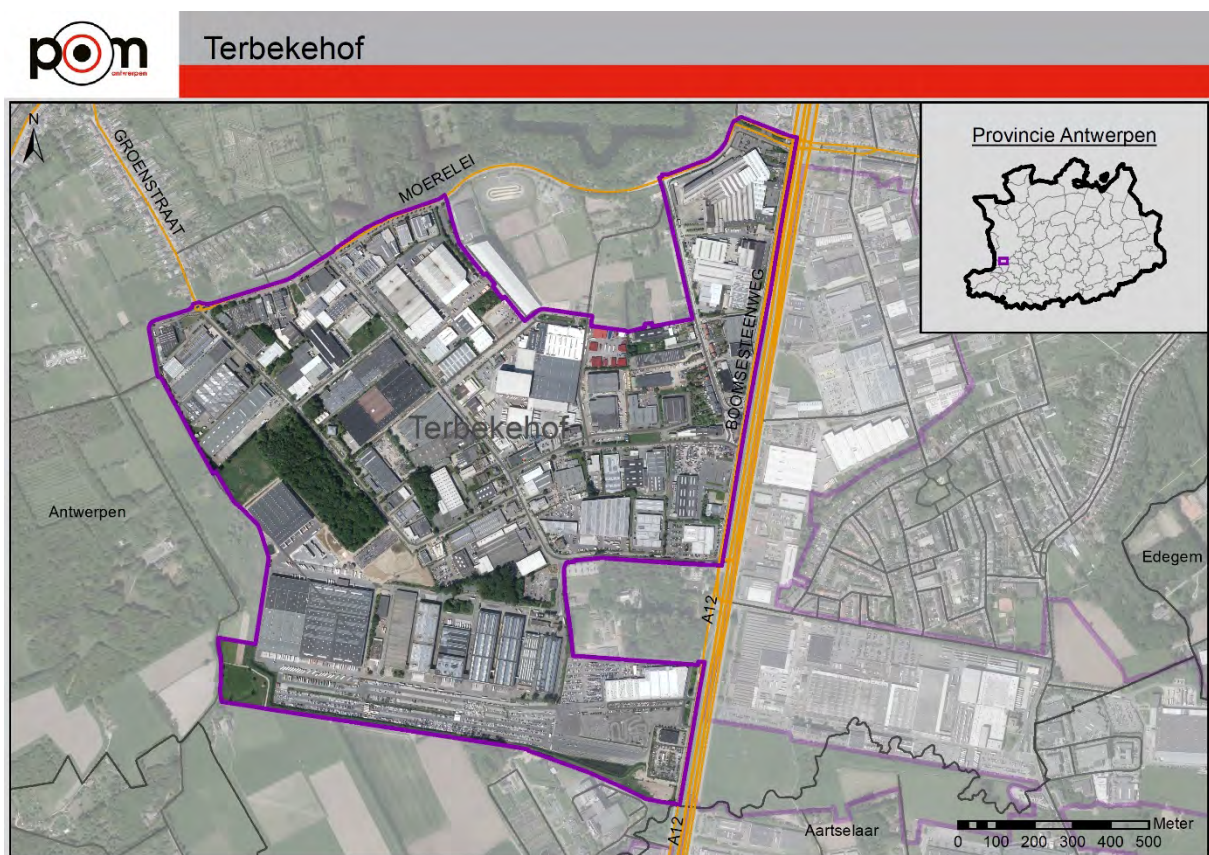
Deze visie is ruimer dan de opmaak van 2 RUP's bedrijventerreinen nl. het ontlasten van de dorpskern van Tisselt van doorgaand vrachtverkeer door de realisatie van een nieuwe ontsluitingweg naar de A12 voor de bestaande logistieke bedrijven, opname van de openruimtecorridor van de vallei van de Birrebeek, opname van de Watergevoelige Open Ruimte Gebieden, taakstelling bedrijvigheid (toekomstgericht bedrijventerrein – E-commerce / logistieke HUB / opleidingscentrum...), extended gateway Vlaanderen (met Willebroek als logistieke hot spot) en een toekomstgericht bedrijventerrein (blauwgroen netwerk, energieneutraal, slim ruimtegebruik,...).

POM en DRP hebben een eerste oriënterende vergadering gehad met afstemming over de verschillende beleidsvisies. Op 7/1/2020 was er een kick off vergadering voor de geïntegreerde de stuurvergadering met DRP en POM.

23. Wilrijk Terbekehof

Projectmanager	Paul Robbrecht
----------------	----------------

Het projectgebied omvat de bestaande bedrijvenzones 'Terbekehof' en 'Kernenergie', gelegen langs de A12 op het grondgebied van de Stad Antwerpen (district Wilrijk). Met financiële ondersteuning van POM Antwerpen, via het project "Duurzame acties op bedrijventerreinen", nam de bedrijvenvereniging "Handel en Industrie Wilrijk" (H.I.W.) in de loop van 2009 het initiatief om haar visie op te maken voor de toekomst van het bedrijventerrein.

Studiebureau Omgeving cvba werkte een masterplan uit met elementen zoals beeldkwaliteit, verkeerscirculatie, bewegwijzering, inbreiding, heraanleg openbaar domein en waterhuishouding. Met bijkomende financiële steun van het Agentschap Ondernemen werkten POM Antwerpen en de bedrijvenvereniging H.I.W. nadien samen een vervolgproject uit rond mobiliteit en waterhuishouding:

- Het thema 'mobiliteit' omvat de planning van de heraanleg van het openbaar domein;
- Het thema 'waterhuishouding' betreft een project voor de realisatie van een gescheiden rioleringsstelsel en een waterbuffering voor het bedrijventerrein.

De heropwaardering wordt in twee fases opgedeeld:

- Fase 1: Oudebaan – wegenis- en rioleringswerken, groen elementen

- Fase 2: Terbekehofdreef, Dynamicalaan en een deel van de Moerelei – wegenis- en rioleringswerken, groen elementen, waterbuffer en warmtenet

De wegenis- en rioleringswerken van **fase 1 Oudebaan** werden in mei 2018 afgerond (gesubsidieerd door Vlaio, gefinancierd door rio-link en district Wilrijk).

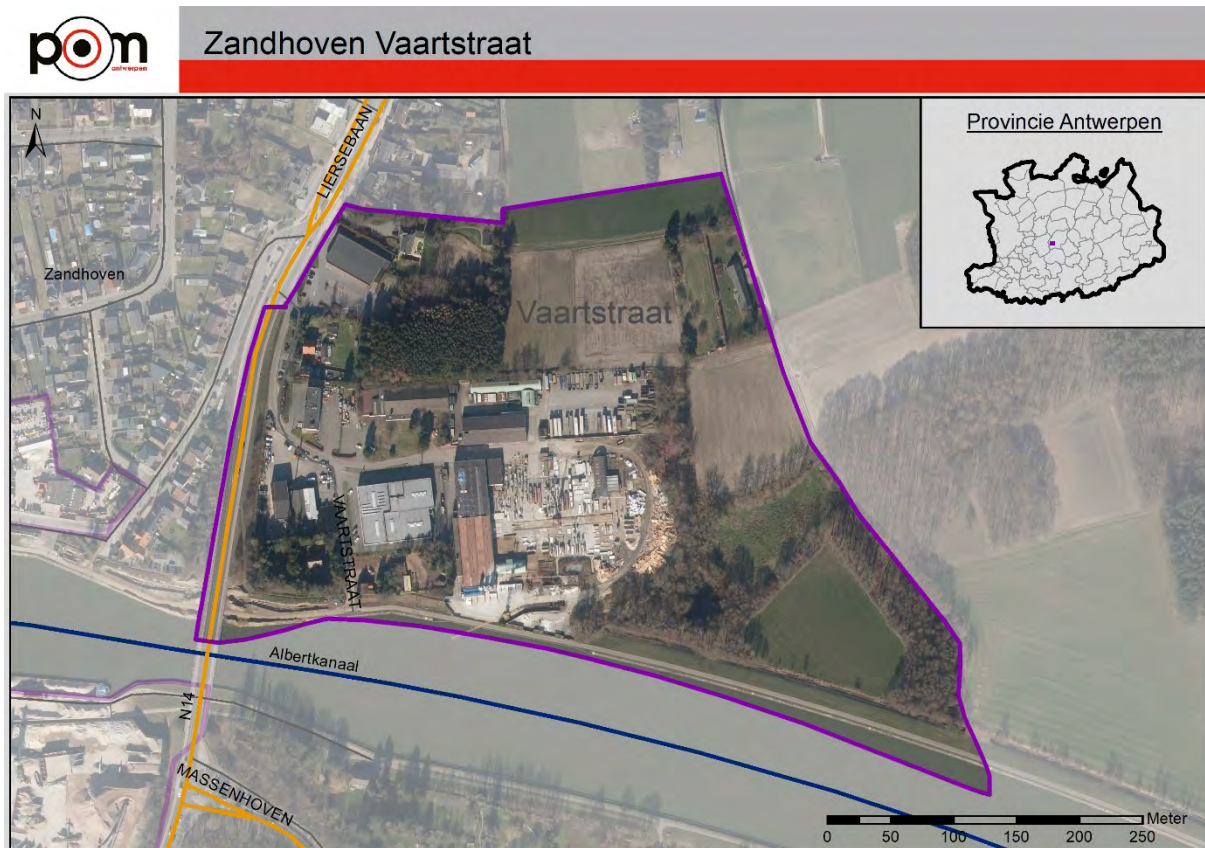
Als **tweede fase** werd gestart met de realisatie van de heraanleg van de Terbekehofdreef, de Dynamicalaan en een deel van de Moerelei (tussen de Fotografielaan en de Terbekehofdreef). Dit houdt een vernieuwing van de bovenbouw (met inbegrip van parkeerplaatsen, voetpaden, fietspaden en groen), de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel met collectieve waterbuffering en de aanleg van een warmtenet in. De partners in dit project zijn POM Antwerpen, District Wilrijk, Stad Antwerpen, rio-link en ISVAG.

De werken startten in het voorjaar van 2019 en nemen ruim twee jaar en half jaar in beslag.

Het engagement van de POM Antwerpen is het aantrekken van de subsidie bij Vlaio en de algemene coördinatie van de uitvoering van de werken. De technische en kwalitatieve opvolging van de werken wordt gedeeld met het district Wilrijk, Rio-Link en ISVAG.

24. Zandhoven Vaartstraat

Projectmanager	Isabelle Verdonck
----------------	-------------------

Op het terrein Zandhoven Vaartstraat is een oppervlakte van 4 ha bestemd als bedrijventerrein maar niet als dusdanig benut. Een belangrijk knelpunt in de ontwikkeling van de onbenutte terrein is het ontbreken van een goede ontsluiting.

POM wil in samenwerking met het gemeentebestuur en NV De Scheepvaart de onbenutte terreinen activeren.

In 2016 werd het voorbereidend studiewerk voor de opmaak van een RUP uitgevoerd en werden de contouren van het RUP bepaald in overleg met de diverse eigenaars.

Het RUP is noodzakelijk om de activering van onbenutte percelen op het reeds bestemde deel mogelijk te maken en de herbestemming van agrarisch gebied naar lokaal bedrijventerrein. Diverse gesprekken met huidige gebruikers en zonevreemde bedrijven van de gemeente zijn gevoerd om de ruimte-behoefte te bepalen.

Na het openbaar onderzoek en de definitieve goedkeuring van het RUP in het najaar van 2017 is POM onderhandelingen gestart met de gemeente en De Vlaamse Waterweg om een samenwerkingsovereenkomst af te sluiten voor de realisatie van het terrein.

POM heeft overleg gepleegd met alle eigenaars in het gebied waaronder De Vlaamse Waterweg.

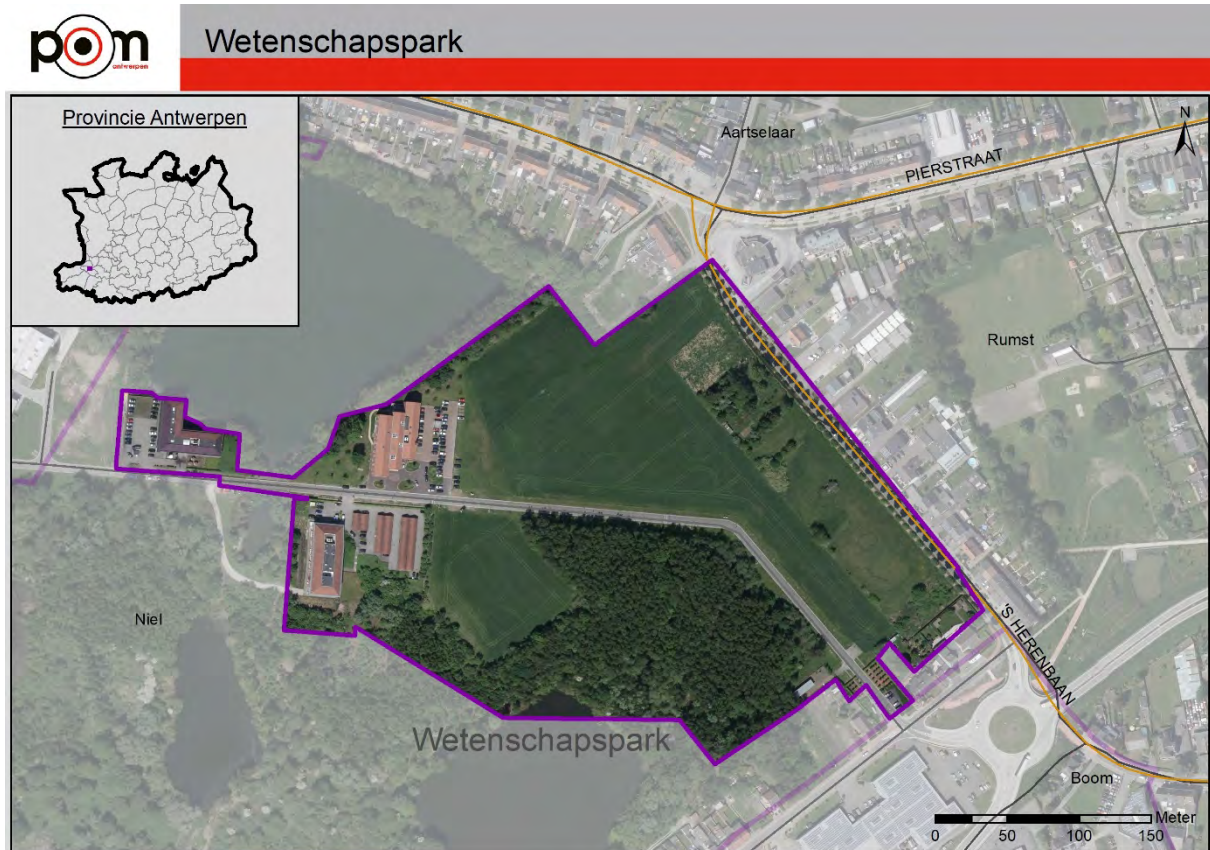
De overeenkomst met de publieke partners- de gemeente en De Vlaamse Waterweg - werd in 2019 ondertekend. POM Antwerpen wordt als trekker van het project aangesteld.

Er is een raming en financieel plan opgesteld dat werd afgetoetst met alle betrokken eigenaars. Hierop werd positief gereageerd.

2.2 BEDRIJFSINFRASTRUCTUUR

2.1. Wetenschapspark Universiteit Antwerpen

Projectmanagers	Geert Penneman
	Jade Verrept

2. 1.1. Wetenschapspark: terrein en gebouwen

POM Antwerpen beschikt op het park over 55.000 m² te ontwikkelen vloeroppervlakte. Deze ruimte kan worden ingenomen door bedrijven die wensen te investeren in een eigen bedrijfspand of door eigen projectontwikkeling waarbij POM Antwerpen ruimte realiseert en deze verhuurt / ter beschikking stelt. POM Antwerpen wil de interesse voor het wetenschapspark maximaal valoriseren. De unieke kans biedt zich aan om echt werk te maken van een innovatieve bedrijfscluster rondom de Universiteit Antwerpen. Daarom zet POM Antwerpen in op de ontwikkeling van (1) een hybride bedrijfshal Hippocrates van 1.500 m² netto vloeroppervlakte en (2) een kantoorgebouw van 4.000 à 4.500 m² netto vloeroppervlakte. Deze keuzes zijn ingegeven op basis van enerzijds behoeften van aanwezige ondernemers op het park en anderzijds door vragen vanuit de markt waarop we vandaag niet kunnen inspelen.

In uitvoering van het GRUP werd er door HVH architecten en Forest een masterplan opgemaakt voor het Wetenschapspark. Hierin staan een aantal belangrijke principes die bij de verdere ontwikkeling moeten worden nagestreefd op het vlak van open ruimte structuur, doorsteken water en wegenstructuur.

Voor de omzetting van het masterplan in een inrichtingsplan werd einde 2019 D + A aangesteld. Zij zullen concrete inrichtings-en uitvoeringsplannen opmaken.

Sinds 2019 heeft het Wetenschapspark een Aanspreekpunt facility- en parkbeheer. **Erik Lejeune** verbetert voortdurend de veiligheid, duurzaamheid en bereikbaarheid van het park. Hij is het centraal aanspreekpunt van huurders en eigenaars, maar houdt ook intensief contact met gemeenten en andere instanties. Verder verzekert Erik een duidelijke signalisatie en verkent hij de mogelijkheden van groepsaankopen.

POM Antwerpen zet op het Wetenschapspark in op laadinfrastructuur, deelwagens en deelfietsen. Daarnaast loopt een onderzoek naar de mogelijkheden om op duurzame wijze energie op te wekken en te verdelen. Dit valt sinds eind 2019 onder het takenpakket van ons aanspreekpunt mobiliteit: **Frank Vaes**.

2.1.2. Incubator Darwin

In 2019 rondde incubator Darwin met succes het vierde werkingsjaar af. Jonge, innovatieve bedrijven werken in Niel hard aan hun toekomst. Vandaag huisvest Darwin een 20tal bedrijven, goed voor een bezetting van 97%. Ondernemers appreciëren de infrastructuur, de ontzorgende diensten zoals onthaal en gebouwbeheer, én de expertise vanuit het expertennetwerk dat Darwin rond zich heeft verzameld. Dat bovendien het merendeel van de bedrijven een hechte band heeft met een kennisinstelling of onderzoekscentrum bewijst dat we er wel degelijk in slagen de juiste doelgroep aan te trekken. Net als de jaren voorheen zette de POM Antwerpen ook dit jaar weer in op de organisatie van verschillende evenementen en opleidingen voor de bedrijven op het park, waarbij Darwin graag gastheer speelt. Een extra medewerker werd aangetrokken binnen Darwin om naar analogie met de andere bedrijvencentra waarin POM participeert een sterk lokaal team uit te bouwen dat op termijn quasi autonoom kan werken.

2.1.3. Hybride bedrijfshal Hippocrates

De realisatie van deze multifunctionele bedrijfshal (2000 m²) moet een oplossing bieden aan bedrijven die box-in-box laboruimte wensen te installeren, bedrijven die nood hebben aan meer rudimentaire werkateliers of opslagruimten. Hippocrates werd gebouwd in 2019, volledige oplevering volgt in maart 2020.

Het gebouw omvat 5 afzonderlijke units:

- Unit 1 Anicells : 4 cleanrooms voor celtherapie, Efro project POM UZA UA bouw van cleanrooms door CSB
- Unit 2 Ethernal: huurt labo's voor immunotherapie
- Unit 3 staat te huur
- Unit 4 is verhuurd aan CPI: kantoor en lab voor medicijn en klinische testen
- Unit 5 zou eerst worden verkocht maar waarschijnlijk verhuurd worden aan Bright Spec bouw, verkoop en marketing van nucleaire en röntgeninstrumenten

Aannemer van het project is Van der Linden staatbouw uit Hoogstraten, de architect ABN architecten.

2.1.4. Kantoorgebouw Einstein

In het kader van een mededingingsprocedure met onderhandeling is eind 2019 na de selectiefase aan 4 aannemerscombinaties gevraagd om een offerte in te dienen voor het gebouw Einstein.

Hun offerte moet opvatten: een voorstel van multifunctioneel gebouw met vier bouwlagen met een totale bruto vloeroppervlakte van ongeveer 6.500 m².

Het gebouw omvat:

- Cascodeel restaurant 700 m² + terras en fitness 800 m² (externe uitbater)
- 2 kantoorunits van 400 m² verkoop aan externe bedrijven.
- Onthaalfunctie
- Opleidingscentrum Vitalent 1500 m²
- Multifunctionele ruimte
- 2 kantoorunits van 400 m²

Vitalent staat in voor een nieuw opleidingscentrum waar praktijkgerichte trainingen voor huidige en toekomstige werknemers in de life sciences worden georganiseerd. In het opleidingscentrum bevinden zich leslokalen, labo's, praktijkruimtes en een cleanroom om de werkomstandigheden in de farma- en biotechbedrijven na te bootsen.

Gunning is voorzien begin mei 2020, start werken najaar 2020.

2.1.5. Log!Ville

VIL, de speerpuntcluster voor de logistieke sector, en POM Antwerpen willen door middel van een EFRO-project een doorslaggevende en blijvende bijdrage leveren in de valorisatie van de logistieke kennis en innovatie door de bouw en de inrichting van een landmark belevings- en demonstratiecentrum dat focust op de logistiek in zijn totaliteit.

Het gebouw van 2700 m² omvat een virtueel gedeelte (800 m²) met o.a. multimedia materiaal en virtual reality, een fysiek modulair gedeelte met variabele zones (500m²), een open test gedeelte (400m²) voor bedrijven en onderzoeksinstellingen en een gedeelte kantoren en vergaderzalen (300m²).

Het logistiek demonstratiecentrum creëert een inspirerende omgeving voor alle Vlaamse ondernemingen uit de logistieke sector om innovatieve technologieën en concepten, live en virtueel, te demonstreren en te beleven.

Eind 2017 werd dit EFRO-project goedgekeurd. POM Antwerpen is bouwheer van het logistiek demonstratiecentrum en ontzorgt daardoor het Vil van alle bouwtechnische problemen. VIL kan zich daardoor volledig toespitsen op zijn kerntaken binnen het EFRO project. Vil huurt het gebouw van POM en zorgt voor de inrichting.

Het directiecomité gunde op 22/11/2018 de opdracht voor de bouw van het centrum aan Cordeel nv uit Temse. Zicht op Zee treedt op als architectenbureau. Start van de bouw was augustus 2019, oplevering voorzien in mei 2020, opening van het gebouw staat gepland eind 2020.

2.2. Ecosystemen

POM Antwerpen wil inzetten op de uitbouw van kennisclusters op het wetenschapspark. Dergelijke clusters drijven innovatie aan, zijn trekpleisters voor R&D bedrijven, stimuleren samenwerking met kennisinstellingen én tussen bedrijven onderling. En uiteraard is dat net wat een wetenschapspark beoogt.

eu.reca vzw (European Respiratory Cluster Antwerp) kende in 2019 haar eerste volledige operationele werkingsjaar. Dankzij voornamelijk sponsor- en ledengelden konden in 2019 binnen de actiedomeinen 'air quality', 'formulations' en 'adaptive clinical trial design' diverse workshops worden opgezet. Onder meer met de Belgian Respiratory Society en de Vereniging voor Respiratoire Geneeskunde en Tuberculose, werden structurele samenwerkingsverbanden opgezet. Dankzij een subsidie van de Provincie Antwerpen organiseerde eu.reca in 2019 voor het eerst een Pulmonary Innovation Forum waarop respiratoire startups hun project konden voorstellen aan een publiek van geïnteresseerden en investeerders.

eu.reca wordt dagelijks gerund door Frank Pieters (bestuurder /consultant in respiratory) en Jade Verrept, clustermanager op het wetenschapspark. Zij worden bijgestaan door diverse ambassadeurs (nichespecialisten) een adviesraad die vertegenwoordigers uit academische wereld, artsen, ondernemers en andere experts omvat. eu.reca telt eind 2019 zo'n 800 leden.

at.las vzw (Leveraging Affordable Solutions for Advanced Therapies) werd opgericht in augustus 2019 door POM Antwerpen en Nathalie Cools (UAntwerpen / UZA / anicells). Doelstelling van deze cluster is om advanced therapies (cel- en gentherapie & tissue engineering) sneller tot bij de patiënt te krijgen. Zeer veel innovatie op dit vlak zit momenteel nog verankerd binnen academische instellingen en universitaire ziekenhuizen ; at.las wil de brug slaan naar richting nichespecialisten, financiers en andere stakeholders. In 2019 ging de energie naar marktverkenning, de opmaak van een strategisch plan en het afstemmen met andere stakeholders. Ook hier levert POM een inspanning inzake projectuitbouw en –coördinatie.

2.3. BEDRIJFSVERSTERKENDE PROJECTEN

Projectmanagers	Kathleen Art
	Sara Landuydt
	Jill Van Hoydonck

1. Investeringspromotie

In 2011 ondertekenden POM Antwerpen en de stadsprovincie Chongqing in China een vriendschapsakkoord, met het engagement om op meerdere vlakken samenwerking te bevorderen. Naast de bevordering van economische uitwisselingen, staan ook samenwerkingen op vlak van overheid en onderwijs centraal. De samenwerking met Chongqing wordt onderhouden door onze permanente vertegenwoordiger ter plaatse, Su Zeng, die de huidige projecten dagdagelijks opvolgt en opportuniteiten voor nieuwe projecten bekijkt in samenwerking met lokale overheden, bedrijven en bedrijfsoverkoepelende organisaties.

Naast de bekendmaking en positionering van de provincie Antwerpen en haar troeven, werden in de afgelopen jaren meerdere concrete samenwerkingsprojecten opgestart tussen relevante partners in Antwerpen en Chongqing.

1.1 I²PCC: Interprovinciaal Internationaliseringsproject China Cleantech

In 2018 ging het Interprovinciaal Internationaliseringsproject China Cleantech van start, met POM Antwerpen als één van de partners. I²PCC is een interprovinciaal project dat de Vlaamse cleantech bedrijven laat kennismaken met het potentieel en belang van de Chinese markt, om zo samenwerkingen en projecten te stimuleren.

Hiervoor werken de provincies Antwerpen, Limburg, Oost-Vlaanderen en Vlaams Brabant nauw samen met Cleantech Flanders, Flanders Investment & Trade (FIT), en de Chinese zusterregio's van de provincies (Chengdu, Chongqing, Guangdong, Hebei en Shaanxi).

Voor de verwezenlijking van dit interprovinciale project, ontvangt I²PCC financiële steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO).

In 2019 vonden in het kader van I²PCC onder andere een kick-off event, een verkennende roadshow in China, een sectorale workshop voor Vlaamse cleantech actoren en een bedrijfsmissie naar China plaats. Daarnaast ontving POM Antwerpen enkele bedrijfsdelegaties uit de afvalverwerkende en waterzuiveringssector uit Chongqing en de naburige provincie Sichuan.

In het verlengde van I²PCC ondertekenden POM Antwerpen en Chongqing Ecology and Environment Bureau op 21 November in China een Memorandum of Understanding. Hiermee engageren beide overheden zich om samenwerking en uitwisselingen op vlak van cleantech tussen Antwerpen en Chongqing te stimuleren. Voor bedrijven en kennisinstellingen in de provincie Antwerpen biedt dit een kader waarop teruggevallen kan worden en dat hen opportuniteiten aanreikt.

1.2 Facilitatie samenwerkingen hoger onderwijs

Het vriendschapsakkoord tussen POM Antwerpen en de municipaliteit Chongqing resulteerde reeds in twee langdurige samenwerkingen op academisch vlak.

- *Logistiek*

In 2013 werd door de Universiteit Antwerpen en Chongqing University het Joint International College of Logistics opgericht, dat een tweejarige masteropleiding in logistiek aanbiedt aan studenten in Chongqing. Het programma wordt door de universiteiten in onderling overleg opgesteld en jaarlijks doceren vier professoren van Universiteit Antwerpen een vak binnen deze opleiding. Daarnaast zijn er ook uitwisselingen van studenten: studenten uit Chongqing kunnen zich aanmelden voor een masteropleidingen bij C-MAT en Chongqing University organiseert jaarlijks een summer school voor 10-15 studenten logistiek aan UA.

- *Management*

In 2019 faciliteerde en ondersteunde POM Antwerpen ook voor Antwerp Management School verdere contacten in Chongqing met Chongqing University - School of Economics and Business Administration (Master of Finance) en Chongqing Technology and Business University (Master of Global Supply Chain Management).

- *Revalidatiewetenschappen*

Sinds eind 2014 zijn er nauwe contacten tussen Chongqing Medical University en Universiteit Antwerpen voor een samenwerking rond de masteropleidingen binnen de revalidatiewetenschappen (Chinese studenten volgen de Engelstalige master in Antwerpen). Op vraag van Chongqing Medical University werkte Universiteit Antwerpen inmiddels een op maat gemaakt programma uit, dat de studenten uit Chongqing voorbereidt op het Engelstalig masterprogramma in Antwerpen. Jaarlijks bezoeken een groep Chinese studenten de Universiteit Antwerpen tijdens een Summer/Winter School, om een idee te krijgen van wat de opleiding in Antwerpen voor hen te bieden heeft.

1.3 Missies en bezoeken

Van 23 februari tem 5 maart werd in kader van I²PCC een werkbezoek verricht aan China. De bezochte regio's waren: Guangzhou, Beijing, Hebei, Chongqing en Chengdu. In de zusterregio's van de Vlaamse provincies werd telkens een seminarie voor lokale bedrijven, overheden, kennisinstellingen en andere actoren gerelateerd aan de cleantech sector georganiseerd, alsook bedrijfsbezoeken. In Beijing lag de focus op onderhoud met ambassade, FIT-kantoor en het EU-SME Center. Het bezoek resulteerde in een mapping van de noden en opportuniteiten op vlak van cleantech.

Deelnemers POM Antwerpen: Sara Landuydt en Zeng Su

Van 15 tem 23 november werd een bedrijvenmissie georganiseerd, met focus op het initiëren van concrete contacten tussen bedrijven en kennisinstelling actief in de cleantech sector. De missie ging van start in Beijing, waar aangesloten werd op de Belgische Economische Missie olv HKH Prinses Astrid en waar door de partners van I²PCC een eigen seminarie georganiseerd werd, waarvoor 260 deelnemers zich inschreven waarvan 160 Chinese deelnemers. Daarnaast werd een infosessie georganiseerd voor Vlaamse cleantech actoren over zaken doen in/met China.

Na afloop van het bezoek aan Beijing bezochten de verschillende Vlaamse provincies hun

zusterregio's, waar bedrijfsbezoeken en B2B meetings op het programma stonden voor de deelnemers en officiële meetings en bezoeken voor de provinciale vertegenwoordigers.

Deelnemers POM Antwerpen: Ludwig Caluwé, Sara Landuydt en Zeng Su

1.4 Inkomende delegaties

In 2019 ontving POM Antwerpen volgende economisch georiënteerde inkomende bezoeken:

Overheidsdelegaties:

- Bezoeken met Chinese medewerker Zeng Su ikv landbouwprojecten overheid Chongqing, I²PCC en onderwijssamenwerkingen – 13-20/02/2019
- Chongqing Environmental Protection Bureau – 5-6/06/2019
- Chongqing People's Congress

Bedrijvendelegaties:

- Chinees techbedrijf, in samenwerking met Flanders Investment & Trade – 23/01/2019
- Chinees afvalverwerkingsbedrijf uit Chongqing, ter opvolging van kennismaking tijdens werkbezoek aan China in februari – 9-10/05/2019
- Chinese delegatie uit Siping, in samenwerking met Belgisch-Chinese Kamer van Koophandel – 27/08/2019
- Sichuan Water Treatment Association, in samenwerking met provincie Vlaams-Brabant – 19-20/09/2019 en 24/09/2019

2. Speerpuntsectoren en arbeidsmarkt

2.1 Speerpuntsector creatieve economie: Designplatform ANTWERP. POWERED BY CREATIVES

In november 2014 lanceerden provincie Antwerpen (via POM), stad Antwerpen, De Winkelhaak, Universiteit Antwerpen, Antwerp Management School en Sint Lucas (Karel de Grote-Hogeschool) het designplatform ANTWERP. POWERED BY CREATIVES. (APBC).

In 2019 werd een grondige hervorming van de online werking doorgevoerd. Op de vernieuwde website wordt meer ingezet op story-telling. De interactie met en tussen de leden van de community gebeurt nu exclusief in de besloten Facebookgroepen die meer dan 2.200 leden telt.

Activiteiten in 2019 omvatten oa.:

- Buzzkruit: een traject dat afstudeerders verbindt met het professionele werkveld
- Award Winning Designers: een overzicht van Antwerpse ontwerpers en hun opdrachtgevers die in het afgelopen jaar in de prijzen vielen met hun ontwerpen, gekoppeld aan een event
- Netwerking: kleine en grootschalige netwerkevents voor de creatieve sector met een inhoudelijke insteek

- Sprekersacademie: een opleidingsmodule die (creatieve) ondernemers begeleidt om hun presentatieskills naar internationaal niveau te tillen en hen voorbereid op deelname aan gerenommeerd conferenties en beurzen
- Cross-sectoriële kennismaking: Introductie van de meerwaarde van design in andere sectoren
- Co-creatielijnen: kmo's worden gematcht met een creatieve expert om gedurende een 3-tal maanden te werken op een concrete innovatie-uitdaging waar de kmo mee te kampen heeft
- Levenslang leren: inhoudelijke lezingen in samenwerking met de onderwijspartners binnen APBC

Naast de eigen werking, ondersteunden POM en APBC ook enkele andere initiatieven die de waarde van creativiteit centraal stellen en Antwerpen als creatieve en innovatieve regio op de kaart zetten. Zo werden de schouders mee gezet onder o.a. de tweedaagse conferentie Integrated, het driedaags creatief festival 'Us by Night', een initiatief van Antwerpse creatieve ondernemers met internationale ambitie.

In 2019 was ANTWERP. POWERED BY CREATIVES. international vertegenwoordigd op het Creativity World Forum in Breda en Eindhoven, Nederland en de Creative Economy Days in Lviv, Oekraïne.

Meer informatie: www.apbc.be

2.2 Speerpuntsector chemie: We Are Chemistry

We Are Chemistry verzamelt bedrijven uit de chemische sector die op zoek zijn naar kersvers gediplomeerd talent. Studenten, leerkrachten en sollicitanten maken op wearechemistry.be kennis met de bedrijven via hun mindmaps en kunnen overgaan tot echte interactie met potentiële werkgevers tijdens het jaarlijkse jobevent. 24 bedrijven participeerden in 2019 aan de 8ste editie van het event "Meet the pro's, find the job". 410 werkzoekenden en studenten bezochten het event op 20 maart in het Event Center van Kinopolis te Antwerpen. De website www.wearechemistry.be kreeg een grondige update en een opgefriste vormgeving.

We Are Chemistry heeft naast haar jaarlijkse event voor werkzoekenden ook interessante acties voor het onderwijs. Projectmanagers Jill Van Hoydonck en Kathleen Art regelen bedrijfsbezoeken bij de partnerbedrijven op vraag van leerkrachten secundair onderwijs en studentenverenigingen. Voor deze bedrijfsbezoeken is een gratis lesvoorbereiding beschikbaar.

2.3 Zowerkthet.be, voor job, diploma en cv

Zowerkthet.be is een online platform dat werkzoekenden bruikbare antwoorden en persoonlijke ondersteuning geeft in hun zoektocht naar extra kwalificatie, herscholing, heroriëntering en zelfwaardering. De site mocht in 2019 rekenen op een 70-tal bezoekers per dag. De aanlevering van nieuwe actuele content werd gegarandeerd door de aankoop van een nieuwe tool, Flowbox. Een succes, bleek al snel, want de site mocht meer bezoekers dan het jaar voordien verwelkomen.

In 2019 ging het team van Zo werkt het op 13 februari een dagje coachen bij de laatstejaars-studenten Office Management van de Thomas More Hogeschool op Campus Blairon. 15 studenten schreven zich hiervoor in.

Kathleen Art verbeterde cv's en Nadine Declercq (Levanto, WIJ2) gaf loopbaanadvies aan werkzoekenden tijdens het derde Part of Antwerp Jobevent, "Voet aan wal" op 12 september in het Havenhuis.

